

TEOZÓFIA ÉS A TEOZÓFIAI MOZGALOM

DR. HARTMANN F. ÉS MÁSONYOMÁN
ÍRTA STOJITS IVÁN

ELŐSZÓ.

Ezen első magyar nyelvű teozófiai munka kiadására az a tapasztalat indított, hogy nálunk Magyarországon alig ismerik a teozófiai világfelfogást. Már pedig ez a magasabb világfelfogás bizonyára hivatva van az emberiség ideális, átszellemült kultúrájának a megvalósulását siettetni azért, hogy a végtelen élet legteljesebb egységes mivoltára és ebből folyólag: az egész emberiség szellemi szolidaritására és kulturális együvé tartozására utal. Ebből a megismerésből nyilvánvalóan önként fakad az általános emberszeretet és testvéresülés üdvös szelleme. És minél jobban terjed el a fajokra, népekre és felekezetekre oszló emberiség legteljesebb kulturális szolidaritásának a magasztos eszméje, annál inkább romba dől az emberi nyomornak, a népek és fajok egymásközti gyűlölködésének, a militarizmus és a háborúknak mostani könyörtelen uralma.

Szintúgy utal a teozófiai világfelfogás a földi élet igazi rendeltetésére és az emberi szellem (lélek) halhatatlan mivoltára és fényes jövőjére. Felvilágosítást nyújt továbbá az erkölcsi világrendről, a természetet uraló szellemi törvényekről, az emberi lény okkult konstitúciójáról, a »reinkarnáció« és »karma« törvényéről stb. Az erre vonatkozó beható felvilágosítást az érdeklődők a függelékben feljegyzett művekben találhatják meg.

E bevezető kis munkának csak az a célja, hogy a közfigyelmet a teozófiai világfelfogás fontosságára és a modern teozófiai mozgalom kulturális jelentőségére felhívja.

Budapesten, 1905. december havában.

Stojits Iván.

TARTALOM.

Az élet problémája
A teozófiai világfelfogás
A jövő vallása
Teozófia
A modern teozófiai mozgalom
Teozófiai irodalom

Az Út és Erény könyvének első teljes magyar nyelvű fordítása Stojits Iván (1866-1932) nevéhez fűződik, és 1907-ben jelent meg. Stojits Ivánról kevés adatot őrzött meg az irodalomtörténet, lévén, hogy elsősorban nem, mint szépíró vagy műfordító szerzett érdemeket. tanulmányai befejeztével katonai pályára lépett, de négy év után Temesvárról Budapestre költözött, ahol adótiszt lett. A magyar, német, szerb, horvát, orosz, bolgár, rutén, szlovén és francia nyelvekben való jártasságának köszönhetően 1894-ben a magyar királyi miniszterelnökség sajtó- és fordítóosztályához nevezték ki.

1907-ben – vagyis abban az esztendőben, amikor Az Út és Erény könyvének fordítása megjelent – a belügyminisztérium egyik titkára lett. Stojits a korban dívó teozófiai mozgalom egyik meghatározó alakja volt, ebben a témában számos cikke jelent meg a Jövendőben és egyéb fővárosi lapokban. A teozófia már indulása hajnalán, a 19. század utolsó évtizedeiben rábukkant Laozi művére, amelynek tanítását alapvetően összeegyeztethetőnek tartotta saját célkitűzéseivel, nevezetesen a végtelen bölcsesség és egyfajta titkos tudás feltárásával. Stojits ennek szellemében, „idegen nyelvű kútfők” és minták nyomán (de az eredeti kínai szöveg ismerete nélkül) készítette el a magyar nyelvű fordítását. (A Tao-Te-King fordításairól)

I. AZ ÉLET PROBLÉMÁJA.

A mindennapi élet forgatagában a legtöbb ember fel sem veti magában azt a mindnyájunkra fontos kérdést: »Mi is ez a mérhetetlen élet körülöttem? És mi vagyok én, az úgynevezett »ember«, a »teremtéskoronája«? Mindenki magától értetődőnek veszi, hogy itt van ebben a dúsgazdag világban, és nem is törődve a nagy életproblémákkal, egyszerűen csak tovább él, dolgozik és küzd.

Pedig nemcsak az ókor és középkor, de az újkor bölcselei is szüntelenül hirdetik, hogy a világegyetem számtalan rejtélye egy végtelen probléma, és hogy a »teremtés koronája«: az »ember« alapjában véve titokzatos lény, amelynek igazi mivoltát a tudomány eddig megfejteni nem tudta. Az egyoldalú materialista magyarázat annyira felületes, hogy a materialista tudósokat sem elégíti ki igazán. Az iskolai tudomány azonban bízik kutatásainak fokozatos sikerében.

Ez a bizakodás mintha lassankint teljesülne is. Ha nem is a Nagy Mindenség misztériuma tekintetében, de legalább ami az emberi lélek rejtélyeit illeti. Az utóbbi évek pszichológiai bűvárkodása ugyanis sok olyan dolgot hozott napfényre, ami, habár csak bizonyos pontig, mégis némi bepillantást enged az emberi lélek titokteljes szervezetébe. A londoni pszichológiai tudós társulat (Society for psychical research) ebbeli kísérletei ismereteseek az egész világon.

E társulat megbízásából W. Crookes, a híres angol fizikus több évig kísérletezett ezen a téren. Amit ő legmesszebbmenő szkepticizmusa mellett is tapasztalt, olyan feltűnő volt, hogy tudós társai, kik e kísérletezésben személyesen részt nem vettek, azok eredményét egyszerűen Crookes »eltévelyedésének« tudták be. Annyira ellenkeztek ugyanis e hírneves tudós tapasztalatai a hivatalos tudomány nézeteivel. Tehát csak »tévedésről« lehetett szó.

Furcsa azonban, hogy az ilyen Crookes-féle »eltévelyedések« az utóbbi évek folyamán meglehetősen elszaporodtak a tudós urak körében. Különösen Angolországban észlelhető változás a tudósok eddigi rideg materialista felfogásában. Elég, ha olyan neves tudósokra utalok, minők például: Russel-Wallace, Lodge, Myers, Drummond stb.

Ha az ember e tudósok idevonatkozó műveit tanulmányozza, önkéntelenül eszébe jutnak Hamletnek szavai, hogy »sokkal több dolog van a földön és az égen, mint amennyiről az iskolai bölcsesség még csak nem is álmodhat«. Mindenesetre nem igen valószínű, hogy mindezek az elismert tudósok egytől-egyig mind »eltevelyedtek« volna. Mivel magyarázható ugyanis, hogy teljesen egyező eredményre jutottak? Miért nem tapasztaltak mást és mást? Miért nem cáfolják egymást? ...

A híres francia csillagász: Camille Flammarion annyira fontosnak találta az emberi lélekben rejlő titokzatos tulajdonságok tanulmányozását, hogy évekig gyűjtögette az egész földkerekségen előforduló rejtélyes eseteket. Igen érdekes gyűjteményét »L'inconnu« cím alatt néhány év előtt adta ki. (Megjelent magyar fordításban ilyen cím alatt: »Az ismeretlen és a lelki problémák.«)

A haldoklók híradásának, a beteljesedett jóslatok és előérzeteknek, valamint a telepatikus és szombambulikus eseteknek egész tárházát találja Flammarion eme művében az olvasó. Olvasás közben önkéntelenül támad az emberben a gondolat, hogy ily számos titokzatos esemény mégsem lehet »puszta véletlenség«. Hiszen a »véletlen« szó semmit sem mond, mikor azt látja az ember, hogy az életben és a nagy természetben éppenséggel semmi sem történik – ok nélkül. Amíg nincs ok, nincs okozat sem. Ha valami hatás beállott, okvetetlenül szükséges, hogy bizonyos erő létezett legyen, amely azt előidézte.

A megmagyarázhatatlan lelki megnyilatkozások és misztikus esetek csak addig bírhatnak rejtelmes jelleggel, amíg a gyarapodó emberi tudás fel nem fedezi a törvényeket, amelyek alapján az ilyen érzékfölötti tünemények végbemennek. Az ismert pszichológus: dr. Du-Prel Károly már évekkor előtt hirdette, hogy az »okkultizmus« nem holmi rajongó miszticizmus, hanem egyszerűen bővebb tapasztalatokra támaszkodó tágabb keretű természettudomány.

Ezt már a régi misztikusok és okkultisták hirdették. Igazán bámulatos, hogy amióta az emberiség csak létezik, mindenkor akadtak olyanok, kik a természet »rejtett régióiról« a meggyőződés hangján irtak. Még pedig nem holmi elvakult rajongók, hanem koruk tudománya magaslatán álló komoly férfiak. Például: Basilides, Saccas, Plato, Jamblichus, Plotinos, Paracelsus, Swedenborg, stb. Egészen

az imént említett dr. Du-Preilig, kinek számos tudományos munkája minden rajongástól menten tárgyalja az eddig ismeretes érzékfölötti jelenségeket.

Maga az iskolai tudomány is kezdi már belátni eddigi egyoldalú materialista életfelfogásának tartahatatlanságát. Nem zárkózik el többé teljesen a »lelkiaktól«. Pedig még nemrég csak az »anyag« létezett számára. A »lelki működést« a materialista tudomány egyszerűen holmi anyag rezgéssel járó erőnyilvánulásnak minősítette. Hogy miképpen származhat a tunya, öntudatlan anyagból magasabb szellemi élet és a végtelen mindenségben nyilvánuló bámulatos törvényszerűség, ezen a kérdésen a materialista tudomány folyton változó, ingatag elméleteivel egyszerűen átsiklott.

Az emberiséget a sivár materialista életfelfogás sehogy sem elégíti ki. Kitetszik ez abból is, hogy az utolsó években lassan bár, de annál határozottabban ideálisabb világnézet keletkezik, amely nemcsak ésszerű, de egyszersmind megnyugtató és boldogító választ ad a mindnyájunkat természetesen érdeklő kérdésekre: Mi az ember tulajdonképpen? Honnét ered az öntudatos szellemi élet? Mi a földi lét rendeltetése? Van-e élet a földi halál után? stb.

Ezek a kérdések mindjobban előtérbe nyomulnak. A »korszellem«, úgy látszik, gyökeres átalakulóban van. Az emberiség nem elégszik meg többé azzal, hogy elmerüljön a földi élet küzdelmeiben és élvezeteiben. Az élet »rejtett oldalát« is szeretné valahára megismerni. A modern kultúremlő, lelki finomultsága folytán, mindjobban kezdi érezni a számtalan életnyilvánulás varázsszerűségét. Avagy csak a misztikus lélek érzi át a nagy természetben észlelhető bámulatra méltó megnyilatkozásokat, aminők a teremtés szépsége, az élet végtelen gazdagsága, a szüntelen fejlődés, a törvényszerűség stb.?

Vajon manapság csupán csak a Maeterlinck, Bruno Wille, Walt Whitman, Ralph Waldo, Trine stb. lángelméje ujjong lelkesedésében, amikor mindig jobban és jobban kezdi sejteni, hogy a földi létnél sokkal gazdagabb és magasabb élet létezik? . . .

Amit mi »embernek« nevezünk, az egyelőre még rejtély az iskolai tudomány előtt. És még nagyobb rejtély maga a végtelen világegyetem. De haladván a »korszellemmel« kell, hogy a tudomány lassankint fellebbentse azt a fátyolt, amely az emberi lélek és a nagy mindenség misztériumát takarja. Az okkultista (teozófus) írók a beavatottak szerint már régen megadták a felvilágosítást ezekre a kérdésekre. A hivatalos tudomány azonban még vonakodik tanításukat »akceptálni«. De éppen így nem akarta valamikor »akceptálni« a skolasztikus tudomány Galileinek, meg Herveynek, meg Stephensonnak stb. a régítől eltérő győzelmes új tanítását sem.

Mindenki, aki arról meg van győződve, hogy az emberiség haladásával az igazi megismerés köre is mindjobban tágul, megnyugvással tekint az emberiség szebb jövője elé.

Igen, lassankint átlátszóbbá válik majd az a sűrű fátyol, amely a körülöttünk lévő és a bennünk is lüktető élet titokzatosságát takarja. És minél nagyobb lesz az emberiség megismerése, annál jobban fogja lelkében megérezni és látni a Végtelen Élet megdönthetetlen egységes mivoltát és ebből folyólag: az egész emberiség kulturális együvé tartozóságát és szellemi szolidaritását.

Az emberi kultúra »arany korszaka« a teozófus írók szerint nem holmi költői ábránd, hanem az emberiség fejlődésének jövőbeni magasabb fokozata. Ez a rendületlen hit mintegy alapvonása a teozófiai világnézetnek és érthetővé teszi az elterjedést, amelyben ez a magasabb életfelfogás az összes kultúrnemzeteknél részesült.

II. A TEOZÓFIAI VILÁGFELFOGÁS.

A »teozófia« tulajdonképpen isteni bölcsességet vagy isteni önmegismerést jelent. Vagyis azt a legmagasabb öntudatbeli állapotot és igazi életmegismerést, amely az emberiség eddigi fejlődése során csak néhány ritka esetben fordult elő (Krisna, Laotsze, Buddha, Jézus). Az emberek, mint fejlődő lények tehát még nagyon távol vannak ettől a magasztos létől és épp ezért utalva vannak a nagy vallásalapítók tanítására, amely az élet valódi megismerésén alapult. E tanítás benne van az összes nagy vallások szent könyveiben és kétséget nem szenvedhet, hogy az a legrégebb időktől fogva legbiztosabb támasztéka volt a sötétségben tapogatózó emberiségnek. Az emberi kultúra csakis vallásos, etikai alapon épülhetett fel.

Az újkorban a természettudomány egyoldalú materialista irányzata folytán mindjobban elharapódzott a teljes hitetlenség és közömbösség minden iránt, ami szemmel nem látható és kézzel nem fogható. Mindenki, aki nem elfogult, be fogja ismerni, hogy a rideg materializmus lidérc-nyomásként ránehezedett az emberiségre. És emellett ez a büszke, önhitt anyagimádás nem vezetett fokozottabb életmegismerésre, hanem kénytelen volt végül Dubois-Reymond, a híres tudós szavaival beismerni, hogy: »Ignorabimus!«

Ilyen viszonyok közepett szükségképpen keletkezett az úgynevezett teozófiai mozgalom, amelynek feladata az emberiség figyelmét újra a nagy vallások külső leple alatt rejlő magasztos életfelfogásra felhívni. Ez a magasztos életfelfogás, amely az emberiség sok lángelméjét lelkesítette már (például: Pythagorast, Platót, Plotinost, Jamblichust, Sankaracharyát, Saccast, Basilidest, Valentinust, Origenest és más misztikusokat), felvilágosítást nyújt az embernek a földi élet igazi céljáról, az emberi lélek (szellem) okkult szervezetéről és halhatatlan voltáról, a túlvilágról stb.. Ezáltal olyan útra tereli az igazságszerető, törekvő embert, amelyen haladva már néhány reinkarnáció múlva befejezheti pályafutását. Vagyis, kinő a »földi iskolából« azáltal, hogy saját bensejében fokozatosan az Örök Igazság megismeréséhez jut, ami nem egyéb, mint isteni önmegismerés (teozófia).

Ezt az ősrégi magasabb világfelfogást mostanában leginkább a teozófiai irodalom útján hirdetik és így elnevezték »teozófiai világfelfogásnak«.

A teozófiai világfelfogás elsősorban a végtelen világegyetem *egységes mivoltára* utal. A számtalan különálló lény és égitest lényegét egyetlen egy örök szellemprincípium alkotja, amelyet az egyes vallásokban és misztikus iratokban Istenségnek, Brahmának, Taonak stb. neveznek. Ez a legmagasabb világszellem a tulajdonképpeni igazi valóság; az egyes lények és világok csak annak külső, mulandó nyilvánulásai. Az isteni teremtésnek a »koronája«: az ember, aki nemcsak a »földnek« nevezett bolygón, hanem még számtalan más világon végzi pályafutását. E pályafutás pedig nem egyéb, mint fokozatos emelkedés az alsóbbrendű, korlátolt létállapotból a legmagasztosabb szellemi öntudathoz. Ennek birtokában az ember megszűnik »ember« lenni; vagyis kinő a mostani korlátolt személyes öntudatából és határtalan, mindentudó isteni öntudatra ébred.

Hogy ez fokozatosan megtörténhessék, okvetetlenül szükséges, hogy az ember legyőzze az akadályokat, amelyek őt mintegy fogva tartják mostani korlátolt lelki állapotában. Az erre szolgáló módokat és tanokat fennen hirdették a nagy vallások alapítói és az emberiség egyéb fennkölt elméjű tanítói. Az okkult bölcsészet pedig a legrégebb idők óta részletesen és behatóan magyarázza a nagy vallások eme, szimbólumokba és allegóriákba burkolt tanítását. Az emberiség átlagos szellemi színvonalja ugyanis csak az általános jellegű nyilvános tanítást tette lehetővé. A beható, beavató misztikus tanítás csak fejlettebb, fogékonyabb lelkű embereknek szólhatott, miként Jézus is világosan mondta volt eme szavaival: »Még sok mondanivalóm volna, de most még nem bírnátok el« ...

Az okkult vagy teozófiai bölcsészet kiemeli, hogy a világegyetem (*makrokozmosz*) hétféle konstitúcióval bír. Vagyis az egyetlen végtelen élet hétféleképpen nyilvánul a világegyetemben. Az okkult tudomány a következőképpen különbözteti meg e régiókat vagy öntudatbeli állapotokat (rendszerint csak öt régiót sorol elő, mert a többi úgyis túlesik az ember felfogási képességén): 1. földi (fizikai) régió; 2. asztrális régió; 3. devacháni régió; 4. buddhi-i régió; 5. nirvánái régió. E két utóbbi, valamint a még magasztosabb 6. és 7. régió a legmagasabb isteni szférát alkotja. Emez egyes öntudatbeli régiók

harmonikus szerves egészet alkotnak, amelynek élete egy és ugyanaz. Csak életteljesség, öntudatbeli képesség tekintetében van különbség az élettenger emez egyes régiói között.

Az ember (*mikrokozmosz*), mint a teremtés »koronája«, ugyanezzel az okkult konstitúcióval bír. Az emberben a világegyetem összes erői lakoznak, de mint fejlődő lényben eddig még nem nyilvánulhattak. Az okkult tudomány a következőképp sorolja elő az ember szervezetének az alkatrészeit:

1. sűrű anyagi test és a hozzátartozó finomabb éterikus test;
2. asztrális test (az érzések, szenvedélyek és vágyak hona);
3. mentális test, amelynek alsóbb régiójában a konkrétul gondolkodó képesség, a magasabb régiójában pedig az elvontan gondolkodó tehetség lakozik;
4. szellemi (spirituális) test, amelyben az intuíció, vagyis az igazi megismerés ereje honol.

A többi még finomultabb test elősorolása csak zavarólag hatna. Az alsóbbrendű lelki erők nem alkotják az ember igazi lényegét, hanem csupán ideiglenes, halandó burkát. Az ember valódi lényege a magasabb, halhatatlan szellemi erőkben rejlik. Az ember tulajdonképpen magasabb szellemi lény, amely fejlődése során a legmagasabb szellemi öntudathoz kell, hogy felemelkedjék.

Ezt a fokozatos felemelkedést a *reinkarnáció* törvénye teszi lehetővé az embernek. Anyagi testünk elhalálózása ugyanis félbeszakítja az ember tanulását, tapasztalatgyűjtését a földön és így az emberi lélek (szellem), amely még nem fejezte be a földi iskoláját, kénytelen még sokszor újra meg újra testet öltetni (reinkarnálódni) a földön mindaddig, míg tökéletességhez nem jut. A reinkarnációt nem szabad az úgynevezett »lélekvándorlással« összetéveszteni, amely csak tudatlan elferdítése a reinkarnáció tanának. A reinkarnációban való hit általánosan el van terjedve a buddhista és brahmanista országokban. De a kereszténység körében is el volt terjedve e tan az ókorban (az első három században), miként láthatjuk Origenes, Valentinus stb. irataiból. Igazán csodálatos, hogy e tan a Nyugaton eltűnhetett. Hiszen a reinkarnáció tana nélkül egyáltalán nem érthetjük meg földi életünket. Honnan van az például, hogy ugyanazoktól a szülőktől teljesen különböző tehetségű gyermekek születnek, vagy pedig hogy átlagos, sőt néha egészen korlátolt elméjű szülők gyermekéből kimagasló lángész lesz? Es hogyan magyarázható az a feltűnő jelenség, hogy például zenéhez egyáltalán nem értő szülőktől olyan gyermek származik, aki legzsengébb, néha már 6-8 éves korában bámulatba ejti a világot ritka zene-művészetével? Mindez nyilvánvalóan csak abban leli magyarázatát, hogy a született »gyermek« földi szüleitől csak az anyagi testét kapta meg, amelyben az ő már korábban is létezett lelke (szelleme) csupán újra reinkarnálódik, hogy folytassa útját végcéljához: a tökéletességhez.

Szoros kapcsolatban van a reinkarnáció tana az úgynevezett *karma* tanával. »Karma« alatt az okkult tudomány az *erkölcsi világrendet* érti, amely szerint az egész teremtés fejlődését a legteljesebb igazságosság intézi. Természetesen az ember is alá van vetve ennek a kozmikus törvénynek. Aszerint, hogy minő életet él, hogy gondolkodása, akarata és cselekvése nemes-e vagy pedig rút, kialakul az ember »karmája«. Vagyis olyan sorsra jut jövő reinkarnációjában, aminőt előző földi életében megérdemelt. És ez mindaddig folytatódik, míg az ember számtalan reinkarnációja folyamán fel nem szabadul a karma kényszerítő hatalma alól. Ez a felszabadulás, megváltás pedig abban rejlik, hogy az ember végre isteni önmegismeréshez (teozófiához) jut.

Magától értetődik, hogy e rövid, vázlatos ismertetés csak nagy vonásokban nyújthat némi tájékozást az ősrégi időktől fogva létező, de eddig csak kevésbé elterjedt teozófiai (okkult) világfelfogásról. Schopenhauer Arthur, a híres bölcsész, elolvassván az »Oupnekhat« című régi misztikus művet, amelyből erről a magasztos életfelfogásról értesült, azt mondta, hogy e tan »nemcsak egész életének volt a vigasza, hanem az lesz még halála órájában is« ...

III. A JÖVŐ VALLÁSA.*

* Szorosan dr. Hartmann Ferencnek »Die Religion der Zukunft« című cikke nyomán.

Mindenkor, amikor »vallásról« van szó, különbséget kell tennünk az igazi vallás és a vallási rendszerek vagy hitfelekezetek között. Az igazi »vallás« (religio) az igazság megismerését jelenti; a vallási rendszerek pedig csak az egyes utak, amelyek hivatva vannak bennünket az igazság megismeréséhez vezetni. Az igazság maga az Istenség. Csak egyetlen egy Istenség létezik, és ilyképpen csak egyetlen örök igazságról és annak egyetlen megismeréséről, vagyis egyetlen igazi vallásról lehet szó. A rendszerek, amelyek az igazság megismerésén alapulnak, többfélék; de mindnyájukban ugyanaz az igazság foglaltatik.

A »religio« ** (vallás) szó alatt azt kell értenünk, ami az embert az ő igazi eredetéhez, az Istenséghez visszakapcsolja, és ez nem lehet semmi egyéb, mint az Istenség fokozatos megismerése és az ebből eredő kötelességek teljesítése. Ezen kötelességek teljesítése ugyanis eszköz arra, hogy az Istenséghez visszatérhessünk. Amíg az Istenségről ferde fogalommal bírunk, addig a mi »val-lásunk« is ferde alkotás lesz. Csak a helyes vallásfelfogásból bontakozhat ki a bölcsesség világosságának segítségével a valódi isteni megismerés.

** *Religere* latin szó annyit tesz, mint újra visszakapcsolni.

A bensőleg létező világosság a valódi; a külsőségek csak látszat. A külsőségek, a földi jelenségek csak tükörképei a benső, magasabb életnek. Ez okból van gyakran a közönséges értelemben vett hitvallás ellentétben az igazi vallással (religio-val). Olyan ember számára, akinek isteni megismerése nincs, az ő saját képzelt én-je alkotja azt a középpontot, amely körül az ő vágyakozása és gondolkodása forog. Ilyen ember azon igyekszik, hogy mindent: az Istent, a világot, a mennyországot és a földet az ő önzésének a szolgálatába állítsa. Az az ember, ki az Istent világon kívül álló olyan lénynek képzele magának, aki kénye-kedve szerint osztogatja a jutalmakat meg a büntetéseket, és akit kérésekkel és ígéretekkel rá lehet bírni arra, hogy akarátát megváltoztassa, arra igyekszik az Istenséget rávenni, hogy engedelmessédjék az ő emberi kívánságainak és teljesítse az ő gyarló akarátát. Ha ilyen ember százszorosan is azt mondja imájában: »Uram! legyen meg a Te akaratom!«, úgy mindamellet magában azt reméli, hogy az Istenség mégis az ő gyarló emberi akarátát fogja teljesíteni. Ellenben a bölcs, aki isteni megismeréssel bír, saját akarátát összhangzásba iparkodik hozni az Istenség akarátával, és így tulajdonképpen saját akarátát viszi keresztül akkor, mikor az Istenség akarátát teljesíti. Mert ez esetben a bölcs akarata teljesen azonos az isteni akarattal és így a két akarat között különbség nincs.

Mi az Istenség? – Csekélyebbnek kellene lennie a földi embernél, ha az ember tökéletlen értelme képes volna őt felfogni. Aki az Istenséget meg akarja ismerni, annak őt »szellemben és igazságban« kell imádnia. Az igazi isteni megismerés az emberi szívben lakozó isteni szeretetből fakad. Ha az isteni megismerés a szívben megszületett, akkor annak világossága az emberi elmét is elárasztja fényvel. írva van, hogy az »Isten mindenütt jelen van«; vagyis az Istenség nincs semmi korlátnak alávetve. Az Istenség mindenben a legmagasabb lét és ilyképpen a mi bensőnkben is a legmagasabb élet, törvény és öntudat.

Az Istenséget csak akkor ismerjük meg, amikor az isteni öntudat bensőnkben felébred. Miként a napot is csupán annak kisugárzó fénye révén láthatjuk, éppen így az Istenséget is csakis az ő világossága, szelleme által ismerhetjük meg. »Szellem« tulajdonképpen annyit tesz, mint »öntudat«. Amikor az isteni szellem saját benső öntudatunkban megnyilvánul, ezáltal isteni megismeréshez jutunk.

Ezen isteni szellem voltaképpen a mi saját legbensőbb énünk, miért is írva van: »Nem tudjátok, hogy ti Istennek templomai vagytok, és hogy Istennek szelleme bennetek lakozik? Az ti magatok vagytok.« *

* Pál apostol: I. Korinth. III. 16.

Az isteni szellem feloszthatatlan, mindenütt jelen van és az összes életnek a kútforrása, de másutt meg nem ismerhetjük, mint saját bensőnkben.

Mit is jelentene ránk nézve olyan élet, amelyet nem érezhetnénk és mit használna nekünk, ha ez az élet saját bensőnkben nem fejtené ki tevékenységét?

Azok, akik dogmák külső elismerésével megelégednek és vak hitüket igazi vallásnak tartják, olyan emberhez hasonlítanak, aki sötét börtönben ül és meg van elégedve azzal, hogy valóságnak fogadja el valamelyik embertársának azt az állítását, hogy a sötét börtön falain kívül ragyogó napfény létezik.

Már pedig csak az a világosság, amely bensőnkben él, ragyog a számunkra; csak az a szeretet, amely saját szívünket eltölti, a mi igazi szeretetünk, és csak az az isteni erő, amely bennünk működik, hozhatja mozgásba a lelkünket. Vagyis az Isten csak akkor válik urunkká, amikor tényleg uralkodik a saját bensőnkben.

Az Istenség, akinek trónja az emberek szívében is van, nem kíván más áldozatot, mint magát az emberi szívet. Az Istenség erőt nyújt nekünk, hogy bűneinktől elfordulhassunk, és ha a mi akaratunk összhangban van az isteni akarral, úgy ezáltal az összes kívánságaink teljesebbé mennek. Mert ez esetben nem akarunk egyebet, mint azt, ami az Istenség akarata.

Amíg az emberek csupán külsőségekben élnek, kétségtelenül szükségük van külső vallásfelfogásokra, nehogy elveszítsék a vallás iránt való érzéküket. Ameddig az ember földi élete maga is illúzió, utalva van az illúziókra. Amíg az emberiség gyermekkorát éli, szüksége van külső támasztékokra. Mert bizony az igazság meg nem nyilatkozhat annak, aki még nem eléggé érett az igazság befogadására. A megismeréssel nem bíró ember megelégszik a külsőségekkel, amelyek neki lelki sötétségében támasztékul szolgálnak. A benső szellemi életre ébredt ember azonban saját lábán áll és a külsőségeket egyszerűen külsőségeknek veszi. A dogma barátja ugyan a vallásnak, de egyszersmind annak ellensége is. Útmutatást óhajt nyújtani az embernek az igazság megismeréséhez. De aki vakon belekapaszkodik a dogmákba, az alig fog előre haladni. Aki csak a külső formához ragaszkodik, az még nem indult el az isteni szellem keresésére. A külső formába vetett hit altatószer, amely időleges megelégedést nyújthat ugyan, de egyúttal gátolja a benső lelki ébredést. Miért is írva van, hogy »a betű öl, de a szellem élte.«

Az igazság maga a valóság, a tárgyak és jelenségek lényege. Minden külsőség pedig csak látszat. Éppen ezért az igazságot külsőleg csak körül lehet írni. Azt annak lényege szerint másnak készen odanyújtani nem lehet. Aki az igazságot meg akarja ismerni, annak azt saját bensőjében az igazság benső megnyilatkozása útján kell megtalálnia. A nagy hitvallások a magas szellemi igazságokat szimbólumok és allegóriák segítségével tanítják, amelyek külsőleg véve gyakran olyan hihetetleneknek vagy lehetetleneknek tűnnek fel, hogy az ember indítva érzi magát azt hinni, hogy e szimbólumok szándékosan lettek így megalkotva, nehogy valakinek eszébe jusson azokat *betű szerint* felfogni. A gondolkodni nem tudó »vak-hívó« belekapaszkodik az ilyen külső szimbólumokba és ezáltal gátolja magát az igazság megismerésében. De a racionalista (materialista) sem ismeri az igazságot és amikor a külső vallási formákat magától eldobja, egyszersmind az igazi vallástól (religio-tól) is eltávolodik. Csak az, aki a külső formában, szimbólumban rejlő igazságot felismeri, mondható igazi látnoknak. Aki előtt a szimbólumokban rejlő igazság megnyilvánul, az el van ragadtatva annak magasztos jelentőségétől.

Mostani korszakunkban az alsóbb, sötét lelki régióban lakozó spekuláló és kombináló emberi ész a mindeneken uralkodó zsarnok, aki gátat vet a magasabb szellemi megismerés megnyilatkozásának. Ez az oka annak, miért akad csak kevés ember, akiben ez a benső világosság lakozik, amelynek fényénél lehet csak a dolgok lényegét megismerni. Korunk vallástudománya nagyon felületes, a »hitvallás« pedig teljesen mellékfoglalkozássá vagy kedvtelenségé fajult. Aki azonban képes az igazságot eltakaró fátyol mögé bepillantani, az annak a biztos tudatára ébred, hogy a »vallás« nagyon is komoly dolog és úgy érzi, hogy minden egyes nap, amely benső áhítat érzése nélkül elmúlt, valóban kárba vesztettnek tekinthető. Mert bizony földi életünk arra van hivatva, hogy számunkra *a halhatatlanság tudatát* és ezzel kapcsolatosan: *az örökkévalóságban való öntudatos létet* megszerezze. Épp ezért minden pillanatban ezen igazi célunk felé kellene törekednünk, amihez sehogy sem szükséges az, hogy emiatt földi kötelességeinket elhanyagoljuk.

Írva van, hogy: »add oda a császárnak, ami a császáré és Istennek, ami az Istene«. Manapság azonban kizárólag a külsőségek és az érzékelhető tárgyak uralkodói a világnak, és oltárukra olyan dolgok

is kerülnek, amelyek az Istent illetik meg. A művelt társadalmi osztályokban alig lehet igazi vallásos érzületet találni, és helyette a véges emberi ész (intellektus) uralkodik, amely képtelen magasabb szellemi igazságokat felismerni. A vallások szimbólumaival nem igen törődnek az emberek és arra egyáltalán nem törekednek, hogy a meg nem értett szimbólumok és dogmák belső tartalmába behatoljanak. Így azután mindinkább sűrűsödik az a fátyol, amely az igazi egyetemes vallás (religio) misztériumait takarja. Az úgynevezett »hitvallás« pedig mindjobban közönséges divatüggé fajul el.

Ilyen viszonyok közepett kevés a remény a jövő vallása számára, hacsak a tudomány nem lesz segítségére. Tudniillik olyan tudomány, amely a magasabb szellemi megismerés köréhez tartozó vallási titkokat képes lesz közelebb hozni az emberi felfogáshoz.

A mai vallás az igazi emberi természet nem-ismerésén és nagyobbára – önzésen alapul. Hiszen mindig csak az a szózat: »Mit fog az Isten érettem tenni?« Arról, hogy mi magunk mit tehetünk Istenért, nagyon ritkán van szó. A jövő vallása az emberi szervezet okkult összetételének ismeretén fog alapulni és hirdetője lesz az *igazi önismeret* isteni szellemétől áthatott őszinte emberszeretetek.

A jövő vallása arra fogja az embereket tanítani, hogy jóllehet az Isten mindenütt jelen van, mindamellet az emberek őt csakis saját lelkük szentélyében találhatják meg. Az az ember pedig, aki az Istent saját bensőjében felismerte, ezáltal felismeri őt az összes lényekben és teremtményekben is.

A fejlődés törvényéhez képest a világ fokozatosan halad előre, és eme útjában mindent és mindenkint magával ragad. Az egyes külső formák eközben elenyésznek, megsemmisülnek, de e formákban lakozó szellem (lélek) továbbra is él. Az eltűnt formák hasznavehető alkatrészei ismét felhasználatnak újabb formák megteremtésére, a hasznavehetetlen részek felbomlanak, a tisztátalan részek pedig a »szenvedések tüzeiben« tisztuláson mennek keresztül az Istenségnek a külső természetben lévő alkímiai műhelyében. Az az ember, aki az alkatrészeket, amelyekből az ő komplikált lénye áll, valóban ismeri, saját kezébe veheti lelki fejlődését. Egy ilyen ember nem játékszere többé az őt befolyásoló ismeretlen erőknek, hanem saját magának az orvosa, aki azáltal gyógyítja magát, hogy az Istenségtől rendelkezésére bocsátott eszközöket (alkalmakat) felhasználja.

Erkölcsi tanításokban a mai hitfelekezeteknél sincs hiány. Úgy a keresztény biblia, mint a brahmáni »upanisadok« azt tanítják, hogy: »Szeresd az Istent teljes szívből, felebarátodat pedig mint tenmagadat«. A földi természet ezzel szemben azt kiáltja oda az embernek: »Űrítsd fenéig a földi élvezetek poharát és minden cselekedetednél csak a saját előnyödre ügyelj«. Ilyen dilemmában azután az ember benső, élő hit híján ide-oda kapkod.

Az eddigi vallásnak támasztéka a remény és a félelem. A jövő vallásának a támasztéka pedig az igazi tudás és a magasabb megismerés lesz. Vagyis olyan tudás, amely nem szorítkozik a külső természetben látható jelenségek felületes ismeretére, hanem amely az ember bensőjében lévő magasabb rendű érzékeknek a működéséből fakad. Amíg az ember csupán az anyagi testét ismeri, addig csakis róla gondoskodhat kellőképpen. Ha később azután az úgynevezett »asztráltestét« is megismeri majd, könnyebben fog védekezhetni az »asztrálrégióból« jövő különféle káros behatások ellen. És ha végre az ember magasabb szellemi életre felébred, úgy előtte a reinkarnációról, karmáról és a léleknek földi halál után való állapotairól szóló tanok többé homályos rejtélyek nem lesznek.

Ezen igazi tudomány szerint az ember csak benső tapasztalás útján juthat lelki megismeréshez. Itt az önuralom és az önmegismerés kölcsönösen függnek egymástól. Vagyis: minél nagyobb mérvben uralkodik magán az ember lelkének (szellemének) az erejével, annál jobban emelkedik lelki (szellemi) állapotának a színvonala is. Minél magasabb pedig lelki állapotának a színvonala, annál hatalmasabban tágul lelki megismerésének a látóköre. És minél tágabb lesz az embernek benső megismerési köre, annál jobban fogja belátni szükségét annak, hogy meg kell tanulnia érzésein, gondolatain teljesen uralkodni és saját benső lelki birodalmában fejedelemként rendelkezni. Ahol ez beállott, ott magától megszűnik minden egyenetlenség és vétkezés. És amikor az emberek idővel teljesen átszellemülnek, akkor »Isten országa« valósul meg a földön.

Mindenütt érezhető már a közelgő új korszellem fuvallata, amely kezdi áthatni a régi élettelen formákat. A jövő vallása nem fogja a »törvényt« romba dönteni, hanem csupán a feltételeket fogja létrehozni, hogy a »törvény« teljességbe mehessen. A meddő vakhit eltűnik majd és a vallás újabb

támasztéka az igazi tudás lesz, tudniillik az ember testi, lelki és szellemi szervezetének valódi ismerete.

Magától értetődik, hogy az Istenség megismeréséhez csakis az isteni szellem ereje által lehet eljutni, ami nem egyéb, mint *a benső élő hit*. Ezt az élő hitet nem szabad dogmákba vetett vakhittel összetéveszteni. Az élő hit nem egyéb, mint a legmagasabb szellemi életnek bensőnkben való nyilvánulása. És így az igazi vallás nem terméke az emberi véges észnek, hanem eredménye a szívünkben nyilvánuló isteni megismerésnek. Maga az elméleti tudás nem nyújthat boldogságot, mert a valódi boldogság csakis az igazi, benső tudásnak lehet az értékes következménye. Amikor az ész felfogja azt, amit a szív érez, akkor behatol az emberi lélekbe az isteni megismerés szelleme. Szeretet ész nélkül olyan, mint melegség fény nélkül. Ilyen vak szeretet rajongásra, fanatizmusra és intoleranciára vezet. A fanatikus rajongó csak azt az ideált tartja tiszteletben, amelyet önmagának alkotott, és minden egyéb ideált megvet. Csak akkor, amikor az emberek meg fogják ismerni, hogy csak egyetlen egy Istenség létezik, aki mindenütt a világegyetemben jelen van, megvalósul majd a közös ideál, és az emberek szeretni fogják Istent az ő összes teremtményeiben.

Az ész szeretet nélkül az emberi önteltség és önhittség (önzés) szolgája és az embereket mindenmű bűncselekményekre ragadja. Az önhitt ember kíváncsisága határtalan, és ha »szükségesnek« tartja, még a kegyetlenségtől sem riad vissza (vivisekció). Az igazság megismeréséhez azonban ilyen ember el nem juthat, mert hiányzik belőle az igazság megismeréséhez szükséges lelki érzék. Turkál az anyagban, de az eszményi világhoz képtelen felemelkedni, mert nincs benne az isteni szeretet, amely az emberi lelket magasabb színvonalra emeli.

A jövő vallása a legmagasabb isteni ideál megvalósítását fogja tanítani: nemcsak az Istenség észlelését, hanem az Istenséggel való teljes egyesülést is. A jövő vallása nem az anyag megvetését, hanem annak átszellemülését fogja tanítani. A jövő vallás hirdetőit az isteni igazság szelleme fogja sugalmazni és a bölcsességüket az isteni szellem megismeréséből fogják meríteni. A jövő vallásának képviselői nemcsak oktatói, hanem vezetői is lesznek az emberiségnek. Ők igazi »lelkészek« lesznek, tudniillik olyan emberek, akikben a magasabb szellemi élet már felébredt. És ezek az igazi »lelkészek« képesek lesznek a birtokukban lévő szellemi erőket alkalmazni, sőt azokat másokra is átruházni. Miként írva is van, hogy »aki Bennem hisz, cselekedni fogja a cselekedeteket, amelyeket Én cselekszem, sőt még nagyobbakat is fog cselekedni.«* A hit azonban, amelyről itt szó van, nem a közönséges értelemben vett »hit« (vakhit), hanem egy élő, mágikus lelki erő, amely ez idő szerint még »nem található meg mindenkiben.«**

* János ap. XIV. 12.

** 2. Thesz. III. 8.

Minél jobban át lesz hatva az emberi ész (intellektus) az igazság szellemétől, annál mélyebben lesz képes az Istenségnek a külső természetben rejlő titkaiba behatolni és a külső dolgok benső lényegét felfogni. Ha az Istenség szelleme, amely az egész világegyetemet áthatja, megnyilatkozik majd az emberi lélekben és azt világosságával teljesen elárasztja, képes lesz az ember még a többi égitestek és azok lakóinak a titkát is megfejtetni és magasztos szellemi lényekkel (intelligenciákkal) érintkezni.

Beavatott okkultisták szerint az emberiség »őshazája« egy olyan szféra volt, amelynek középpontját a Szíriusz nevű égitest alkotta és amelyhez a mi naprendszerünk is tartozott. Akkoriban az »éterikus testalkattal« bíró emberiség számára eme szférának összes világai voltak hozzáférhetők. Mi pedig teljesen a »Földnek« nevezett kis bolygóra vagyunk utalva. A tiszta lelki állapotunkhoz való visszatérés révén megint uraivá leszünk elveszített nagy világbirodalmunknak, és éppen ebben a *visszatérésben* rejlik az igazi vallás.

Jóllehet tiszteletreméltók a most általánosan elterjedt vallási nézetek, azért mégis kisszerűeknek tűnnek föl összehasonlítva a magasabb, isteni lét jelzett felfogásával, amely magasztos létbe csak akkor léphet be az ember, amikor lelkében tudatára ébred *saját igazi, isteni mivoltának*.

Ez idő szerint még sötét éjszaka nehezedik rá a földre és az emberiség észlelő képessége csupán külső, anyagi dolgokra szorítkozik. A jövő átszellemült emberisége azonban rendelkezik majd magasabb lelki érzékekkel. Az átszellemült ember képes lesz a benne lévő isteni szellem segítségével

magasabb szellemi dolgokat világosan észlelni és úgy a múltat, mint a jövőt áttekinteni. A jövő átszellemült embere igaz értelemben vett testi-lelki orvos lesz, látnok és próféta.

Ez az isteni önmegismerés ama legmagasabb bölcsesség vagy úgynevezett *teozófia*, amelyre azok törekednek, akiket »teozófusoknak« neveznek, jóllehet még az isteni önmegismerés legalsóbb fokán állnak. Ez az isteni önmegismerés voltaképpen *végcélja* az összes nevelésnek, oktatásnak és minden vallásrendszernek, szóval az egész kulturális fejlődésnek. Mert hiszen a fejlődésnek egyéb célja nem lehet, mint az emberiséget az idők folyamán végül az isteni önmegismeréshez, vagyis a legmagasabb ideál megvalósulásához vezetni. Ez az ideál abban a tökéletességben rejlik, amelyet az ember mindaddig, amíg önhitt, korlátolt lelki élete tart, el nem érhet, és amelyet csak akkor ér el, ha saját bensőjében *isteni öntudatra* ébred.

Ehhez mindenestre hosszú fejlődési folyamat és számtalan reinkarnáció szükségeltetik. Bizonyára millió meg millió év el fog múlni addig az ideig, amikor az emberiség teljes egészében felemelkedik majd a fejlődés e legmagasabb fokára. Amit azonban a »természet« öntudatlanul, lassú lépésben visz véghez, azt az igazi öntudatra ébredező, törekvő ember a benne működő isteni szellem mágikus erejének segítségével siettetni képes, és így elérheti talán ezt a magasztos lelki állapotot már egynéhány reinkarnáció múlva. Mert aki helyesen zörget, »annak megnyitattik« ...

IV. TEOZÓFIA.*

* Szorosan dr. Hartmann Ferencnek »Theosophie« című cikke nyomán.

Az igazi bölcsesség (teozófia) sem nem intellektuális spekuláció, sem nem személyes kultusz, vagy tekintélyekbe vetett hit stb., hanem az egyetlen Istenségnek, aki összes teremtményeinek a szívében lakozik, benső lelki megismerése.

»Az Isten – miként Jakob Böhme, a híres középkori misztikus mondja – az Örökkévaló Bölcsességnek az akarata.« Az isteni bölcsesség az Örök Igazságnak az önmegismerése, amelynek az az akarata, hogy mindenben nyilvánuljon. Épp ezért az Istenség akarata: a szeretet, nemkülönben a szubsztancia is, amelynek útján az Istenség megnyilatkozik és az emberben mint személyes lény jelentkezik. Így tehát az igazi, gyakorlati »teozófia« nem egyéb, mint az isteni szeretet és bölcsességnek az emberben, mint személyes lényben való benső megnyilatkozása.

Az Istenség szeretete és megnyilatkozási akarata nem szorítkozik csak az egyik vagy másik teremtményére, hanem mindenre kiterjed, mindent áthat és mindenütt jelen van az ő végtelenségében. Az Istenség tulajdonképpen önmagát szereti összes teremtményeiben, legyen az akár jelentéktelen állat, akár ember, akár más szférák lakója. Sőt a növény- vagy ásvány-ország sem közömbös dolog az Istenség előtt, mert hiszen minden létező tőle származik. Mindenben lélek és életerő lakozik. A létező külső dolgok csak tartályok, amelyek hivatva vannak az Istenség fokozódó megnyilatkozására szolgálni. Minden, ami létezik, a fejlődés útján jobban és jobban közeledik a tökéletességhez.

Aki tehát az isteni szeretet megnyilvánulása után vágyódik, annak szeretnie kell az Istenséget az ő összes teremtményeiben még akkor is, ha e teremtményekben egyelőre az Istenség magasabb, fokozottabb megnyilatkozása még nem volna észlelhető. Az ilyen szeretet által az ember az Istenség munkatársává válik a fejlődés magasztos munkájában, mert eme általános szeretet egy mágikusan működő lelki erő, amelyből minden élet táplálkozik. Itt nincs szó alsóbbrendű emberi érzésekről, rajongásról, vagy pedig személyes kultuszról, hanem az ember lelkében nyilvánuló isteni szeretetről, amely az összes teremtményekben felismeri saját isteni lényegét, még ha az egyelőre külsőleg nem is volna észrevehető.

Hiszzen a kertész is már a bimbóban, sőt már a magban látja a jövő virágot és gyümölcsöt. Teljesen így a szellemileg felvilágosodott ember is felismeri és szereti a jót mindenekben, még ha egyelőre külsőleg nem is jutott volna kifejezésre.

Mínthogy az Istenség az összes létező dolgok egyetlen igazi lényegét alkotja és a lelkünkben lakozó »Krisztus«-princípium nem egyéb, mint az emberben megnyilatkozó Istenség, ennél fogva a »Krisztusban« (mint bensőnkben nyilvánuló Istenségben) való hit magától értetődő szükségként áll

elő. Aki még nem tud hinni a saját igazi énjében, abban még nincsen meg ama isteni erő, amely ahhoz szükséges, hogy az ő igazi (isteni) énje megnyilvánuljon és alakot öltjön a lelkében. Hogy az ember ezt az »élő hitet« gyakorolhassa és össze ne tévessze a saját alsóbb-fokú személyes önhittségével, ehhez feltétlenül szükséges az el nem múló és a mulandó emberi »én« között különbséget tenni tudó lelki erőnek a bírása. E megkülönböztető szellemi erő kifejtésére senkit sem lehet megtanítani, ha az az illetőnek a lelkében még nincsen meg. Ahol azonban ezen erő már kezd nyilvánulni és további gyakorlás által mindinkább gyarapodik, ott a »reménynek« nevezett lelkiező keletkezik a nyomában, tudniillik a halhatatlan magasabb létünkről való meggyőződés. Keletkeznek még eme lelkiezőből a mindent könnyen elviselő türelem és az összes többi lelki erények, amelyek az emberi lény igazi értékét alkotják.

Az az ember, aki bárkit is úgy imád, mintha az minden volna, bálványozást követ el és nincs az igazi isteni szeretetnek a birtokában. Aki ellenben minden egyes teremtményben az Alkotó Istenség mindenhatóságát felismeri, az szereti is az Istenséget minden nyilvánulásában, vagyis összes teremtményeiben. Ilyen ember igazságosan fog eljárni mindenkivel szemben és képtelen lesz másnak a jogait megsérteni, avagy valakit szándékosan megkárosítani. Az isteni szeretet korlátlan; senkit sem zár ki. Az az ember, aki önhittsége folytán önmagát embertársai fölé helyezi, vagy aki őket szeretetéből kizárja és mégis azt képzei magának, hogy belőle »teozófus« válhat, vagy – ami ugyanazt jelenti – hogy ő szereti az Istenséget és így isteni bölcsességében részesülni fog, nagyon csalódik, mert hiszen az élet igazi (isteni) lényege feloszthatatlan és mindenekben jelen van. Az Istenség maga a szeretet és igazságosság, és semminemű határokat meg nem von, hanem éppen úgy, miként a napfény, világosságával és melegségével mindenkit eláraszt, aki lelkében hozzá fordul.*

* Azok, akik ezt a szeretetet érzik, nem kérdezhetik, hogy miért nem szabad embertársaikat gyűlölniük vagy az állatokkal kegyetlenkedniük stb., mert e kérdésekre magától válaszol a lelkükben nyilvánuló általános isteni szeretet és magasabb életmegismerés.

A bölcsesség elemei a szeretet és az értelem. Mind a ketten vezetői az embernek a földön és hivatva vannak őt az igazság templomába vezetni.

Szeretet ész nélkül vak és könnyen eltéved. Az ész pedig szeretet nélkül az önzés és bűnbeesés útjára tereli az emberi lelket. Az igazi szeretetből megszületik az isteni megismerés, amely a véges emberi értelmet világossággal hatja át. Ez a szeretet mindent magába foglal és elvezeti az embert a sokaságból vissza az isteni egységhez, a valósághoz. Az emberi ész tudása csak töredék. Csupán az egyes tárgyakat, jelenségeket képes boncolgatni és azok részeit összefoglalni. A szeretet nélkül való emberi értelem kártyavárákat épít föl magának, amelyeket a legelső szellő ismét széjjelfúj. A szeretet ellenben mindeneket egybekapcsol és összefűz. Egyetlen embernek a boldogsága sem függ az ő elméleti tudásától és nézeteitől, de igenis a szeretet bírásától. Az intellektuális tudásunk lelki szervezetünk mülékony alkatrészeihez tapad és azokkal együtt elenyészik a földi elhalálózás után. A szeretet ellenben, amelyet lelkünkben érzünk, a mi halhatatlan lényegünknek a tartozéka. Aki a véleményét módosítja, az csak mülékony külsőségen tesz változást; aki azonban szeretetét módosítja, az önmagát lényegesen megváltoztatja. A tudásbeli hibákat, tévelygéseket nem nehéz megbocsátani. De a szeretet ellen elkövetett vétkek súlyosan bosszulják meg magukat rajtunk. Azon emberek részére, akik ezt felfogják, elegendő egyetlen egy »parancsolat«, amely úgy szól, hogy: »*Legyen lelkedben szeretet és akkor tégy, amit akarsz.*« Mert hiszen olyan ember, akinek szívében igazi, általános szeretet lakozik, rosszat nem akarhat.

Az ember külső cselekmények után szokott ítélni. A lelkünkben lévő isteni szikra ellenben a benső motívumot látja szívünkben. De hogy az ember tökéletes szeretethez jusson és hogy »legjobb akarat« mellett is hibákat el ne kövessen, szükséges, hogy az értelem a szeretetet áthassa. Ilyképpen az egyik segít a másiknak. A szeretet nélkül való ész sötétségben tapogatózik, amíg a magasztos szeretet fel nem emeli a világosság régióiba. A szeretet magában véve vak; de az igazság megismerésétől felvilágosodott értelem látóvá teszi.

Az emberiségnek nincs szüksége újabb felekezeti dogmákra vagy pedig filozófiai szörszálhasogatásokra stb., de amire igenis nagy szüksége van, az a *szeretet*. A felekezeti szellem, nemkülönben a külsőleges tudás túltengése egyrészt intoleranciára, másrészt kapaszkodó rideg egoizmusra vezet.

Ebből keletkezik azután a személyes kultusz, a tekintélyekbe vetett vakhit, az önhittség, gyűlölet és pártoskodás, miként mindezt a világtörténelemből világosan láthatjuk. És ezek az állapotok szüntelenül ismétlődnek az emberiség életében, mert mindaddig, amíg az ember képtelen önállóan gondolkodni és fel nem világosodik, benne marad ebben a nyomasztó helyzetben.

Ha fejlődésünk haladását szemléljük, azt látjuk, hogy e haladás mintegy körben mozog az anyagiassággal jellegű »korszellem« folytán. Tetemesebb emelkedést és nemesbülést még nem igen lehet tapasztalni. Mindenütt még a rideg önzés uralkodik, amely a magasabb szellemi élet fokozottabb nyilvánulására bénítólag hat. Még az úgynevezett »vallásosság« mögött is leginkább a mennyországi örömeinek biztósítását célzó lelki önzést találjuk. A tudomány serkentő erejét pedig nagyjából pénz- vagy dicsvágyban lelhetjük. És ha ehhez még a tanuló ifjúság eldurvult anyagiasság lelkületét szemügyre vesszük, akkor bizony sötét színben látjuk közeli jövőnket.

Mi lehetne ilyen viszonyok közepett kívánatosabb, mint a nemesen gondolkodó és lelkileg felvilágosodott emberek tömörülése és egyesülése, hogy nemcsak élő szóval és irodalom útján, hanem mindenekelőtt jó példaadással az általános emberszeretethez és a magasabb életfelfogáshoz az eszméje minél jobban terjesztessék, és ily módon az emberiség mostani nehéz helyzetéből fokozatosan felszabadíttassék.*

* Közlebről érdeklődők kimerítő felvilágosítást találhatnak dr. Hartmann Ferencnek: »Karma«, »Magie«, és »Mysterien, Symbole«, című kiváló műveiben.

V. A MODERN TEOZÓFIAI MOZGALOM.

Mindenki, aki az utóbbi évek kulturális életét figyelemmel kísérte, bizonyára észrevette, hogy az eddigi materialista áramlat lassankint elveszíti domináló jelentőségét. Helyébe olyan irányzat lép, amely át van hatva annak lehetetlenségétől, hogy a földi bolygón létező szerves életet, valamint a nagy világegyetemben nyilvánuló csodálatos törvényszerűséget mechanikai, materialista világfelfogással megmagyarázza.

Minél többet fedez föl a természettudomány, annál jobban el van ragadtatva az életben észlelhető jelenségek csodás mivoltától. A tökéletesített teleszkóp révén a tudomány a világegyetem meszeszerű kiterjedését kezdi sejteni. A mikroszkóp pedig az alig képzelhető parányi mikroorganizmusok csodálatraméltó életnyilvánulását tárta fel a tudósoknak.

A Büchner-Moleschott-féle rideg materializmus lomtárba került. Mindenfelé magasabb világnézet keletkezik. Még olyan materialista tudós is, minő *Lombroso* tanár, az utolsó években indítva érezte magát az okkultizmussal behatóbban foglalkozni. Tapasztalatai alapján kénytelen volt kijelenteni, hogy igenis léteznek az eddigi természettudomány által meg nem magyarázható »szellemi nyilvánulások«. Éppen így nyilatkozott *William Crookes*, az angol Tudományos Akadémia volt elnöke. A híres darvinista pedig: *Alfred Russel-Wallace* nyíltan okkultistának vallja magát. Kutatásairól könyvet is kiadott. Az angol tudósok körében egyáltalán mindjobban terjed az okkultista világfelfogás. Olyannyira, hogy nemrég a volt angol miniszterelnök: *Balfour A.* nyíltan bevallotta, hogy szerinte az »okkultista kérdés fontosabb az emberiségre nézve bármilyen más tudományos vagy politikai kérdésnél«.

Mikor 1875-ben New-Yorkban *Blavatsky*, *Olcott*, *Judge* és mások a *teozófiai társulatot* megalakították, a hivatalos tudomány egyszerűen »lefosolyogta« a teozófus írók amaz állítását, hogy a materialista irány nemsokára tért fog engedni magasabb és átszellemültebb világfelfogásnak. És íme, a tájékozódott szemlélő máris látja a beálló változást, jóllehet az iskolai tudomány még nem akarja azt nyíltan bevallani.

Vannak hírneves írók, akik azt hirdetik, hogy a *Blavatsky* P. H. által mediális úton megírt »*Secret Doctrine*« című terjedelmes teozófiai munka valóságos kincsébánya a XX. század természettudománya és bölcsészete számára. *Haeckel* monizmusa máris közeledik a magasabb világfelfogáshoz. Néhány kiváló tanítványa pedig, például *Bölsche* Vilmos és *Wille* Bruno, egyenesen az okkultista tudomány által régi idők óta fogva hangoztatott azon elv mellett foglalt állást, hogy a világegyetem

nem véletlenül előállott öntudatlan mechanizmus, hanem egy végtelen öntudatos élettenger, amelynek hullámozása a legmagasabb kozmikus szellem-princípium (Istenség) céltudatos törvényei szerint megy végbe.

A teozófiai társulat oly célból alakult meg, hogy a legridegebb materializmusba elmerült emberiség figyelmét egy magasabb világfelfogásra irányítsa, és ezáltal kivezesse a kultúrnépeket abból a zsákutcából, amelybe az életproblémák egyoldalú anyagi magyarázata juttatta őket.

Nem új tanokat hirdet a teozófiai társulat, hanem csak az ősrégi időktől fogva létező magasabb világfelfogásra utal, amely ésszerű és egyszersmind megnyugtató magyarázatát adja a világegyetem mivoltának, az emberiség rendeltetésének és egyáltalán az egész élet céljának. Benne van ez a magasabb világfelfogás az allegorikus tartalmú régi indus, egyiptomi, héber és keresztény (gnosztikus) szent könyvekben, valamint az ókori és középkori misztikusok (okkultisták) szimbolikus nyelvezeten megírt irataiban is.

Amint láttuk, ennek a teozófiai világfelfogásnak alaptana: az egész világegyetemben létező öntudatos élet legteljesebb *egységes mivolta* és ebből folyólag: az emberiség szellemi szolidaritása és kulturális együvé tartozása. A világegyetem egységes mivoltától áthatott teozófiai tanítás szerint tehát az *önzetlen emberszeretet* nem holmi érzelmesség, hanem az emberiség közös szellemi lényegének a felismerésén alapuló ésszerű követelmény.

Ennek a hangoztatása főfeladata az ilyképpen fontos kulturális missziót teljesítő teozófiai mozgalomnak. Nem fantasztikus célok szolgálatában áll eszerint a teozófiai társulat, hanem egyszerűen az emberiség kulturális haladását kívánja tőle telhetőleg előmozdítani. Semminemű dogmákat nem tanít és világfelfogásával csupán a magasabb igazság-megismerést akadályozó téves nézeteket, elő-ítéleteket és egyoldalú elméleteket kívánja az emberiség gyorsabb haladása érdekében eltüntetni.

A teozófiai mozgalom manapság már az egész föld kerekén elterjedt és mindig jobban és jobban érdekli a kultúrnemzetek művelt köreit. Ez igen természetes jelenség, ha figyelembe vesszük, hogy a teozófiai társulatnak legfőbb gyakorlati célja: »magát alkotni egy általános, az egész emberiséget szellemileg magába foglaló testvéresülésnek, tekintet nélkül az emberek fajára, nemzetiségére, hitvallására, állására vagy nemere« (*egyetememes testvéresülés*).

Ezt azért tekinti gyakorlati főcéljának a teozófiai társulat, mert csak ilyen általános testvéresülés révén véli elérhetőnek az emberiségnek azt a magasabb kultúrai állapotát, amelyben a nemzetek értelmisége, amely az emberi társadalom vezetésére és irányítására van hivatva, át lesz hatva az egész emberiség kulturális együvé tartozásának a magasabb eszméjétől. Ennek kihatásaként végképpen kell hogy megszűnjék a mostani félbarbár állapot, amelyben általános nyomor, nemzetközi gyűlölködés, véres háborúk stb. napirenden vannak.

Elképzelhető, hogy az emberiség ilyen magasabb kultúrájának minő áldásos hatása lesz az évszázadokon át annyira megkínzott népekre. Megszabadulván a reájuk nehezedő lidércnyomástól, a népek összes anyagi és szellemi erejüket a civilizáció fokozására és az emberi jólét gyarapítására fordíthatják majd.

A teozófiai mozgalomnak az emberiség testvéresülésére irányuló e törekvése már magában véve is elegendő tehát, hogy annak nagy kulturális jelentőségét az emberiség művelt körei komoly figyelmükre méltassák. Ez már némileg meg is történt Amerikában, Angliában, Németországban, Franciaországban és Németalföldön, ahol már számos teozófiai társulat működik, hatalmas irodalomra támaszkodván.

E gyakorlati főcéljának, tudniillik az emberiség testvéresülésének az elérésére a teozófiai társulat a keleti és nyugati vallások és bölcsészetek minél általánosabb tanulmányozását ajánlja (*felvilágosodás*). Szintúgy tanácsolja az emberek lelkében még szunnyadozó magasabb szellemi képességek és lelki tulajdonságok ésszerű fejlesztését és azok önzetlen használatát az emberiség haladása javára (*szellemi újjászületés*).

A teozófiai társulat ily módon kíván szolgálatot tenni az emberiség haladásának. Teljesen távol tartja magát mindentől, ami az embereket egymástól elválasztja és elidegeníti. Politikai vagy egyházi törekvése a teozófiai mozgalomnak nincs. Egyetlen hitvallásnak, fajnak vagy társadalmi osztálynak külön pártját nem fogja. Tagjainak a legmesszebbmenő szabadságot nyújtja egyéni nézeteik

tekintetében. Csak azt követeli tőlük, hogy *az emberiség egyetemes testvéresülésének az elvét* tartsák mindenkor szem előtt, mert e magasztos elvnek elterjedése által *magától* be fog állni az emberiség magasabb, átszellemült kultúrája.

A teozófiai társulat tehát semmit sem támad: sem az államformát, sem az egyházat, sem az egyes társadalmi intézményeket. Mindenre a *teljes megértés* szempontjából tekint, mint olyanra, ami az emberiség fejlődése során, mint törvényszerű jelenség *szükségképpen* előállott.

Nagyon érthető tehát, hogy a teozófiai mozgalom már annyira elterjedt és hogy nagy lelkesedésre talált az összes kultúrnépek körében. Hazánkban is vannak lelkes hívei a teozófiai mozgalomnak. Úgy tudom, hogy nemsokára néhány bővebb felvilágosítást nyújtó magyar nyelvű munka jelenik meg a teozófiai világfelfogásról.

Mindazok, akik a tiszta etikai alapon nyugvó teozófiai világnézetet behatóbban tanulmányozták, meg vannak győződve tanításának ésszerűségéről és nagy kulturális jelentőségéről. A teozófiai életfelfogás hivatva van a beavatottak nézete szerint fokozatosan az emberiség *szellemi újjászületését* megvalósítani.

Azzal pedig a várva-várt *aranykorszak* kezdődik az emberiség kulturális életében.

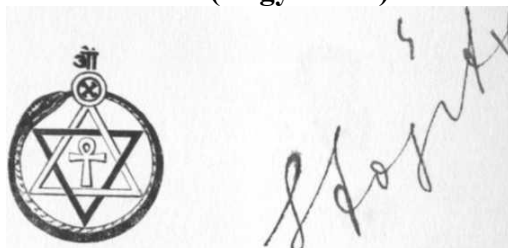
A TEOZÓFIA ALAPVONALAI

IRTA

C. W. LEADBEATER

ANGOL UTÁN MAGYARRA ÁTDOLGOZTA

N. D. (Nagy Dezső)

BUDAPEST 1908

A teozófia alapvonalai.

TARTALOM.

- I. Bevezetés
- II. Általános elvek
- III. Az Istenség
- IV. Az ember szervezete
- V. Reinkarnáció
- VI. Bővebb átnézet
- VII. Halál
- VIII. Az ember múltja és jövője
- IX. Ok és okozat
- X. Mit tesz érettünk a teozófia

I.

BEVEZETÉS.

Ősidők óta kutatják az emberek az Igazságot, Isten természetének létezését, fürkészik az embernek az Istenhez való viszonyait, valamint az emberiség múltját és jövőjét. Nézetük e kérdésekről annyira eltérők, hogy egymás hitét gúnyolják, mivel teljes bizonyosságot nem tudnak, és amit tanítanak az csak homályos feltevések következtetésein alapul. Dacára annak, hogy a különböző vallások a fenti kérdésre többé-kevésbé megnyugtató választ adnak, e válasz az emberiség zöménél ma már hitelre nem talál.

Az általános vélemény – e kérdésben – teljesen téves, de az adott körülmények között ezt nem is lehet csodálni. És mégis, bőven vannak határozott adatok a szóban levő kérdés teljes tisztázására. A teozófia szolgáltatja ezeket, de nem olyformán, amint azt a vallások teszik – feltétlen hit alakjában – hanem úgy, mint más tudomány, a kutatás és tanulmányozás segélyével. A teozófia tehát magában véve nem vallás, hanem olyan vonatkozásban van a vallásokkal, mint amilyenben a régi bölcsek voltak azokkal.

A vallások állításait nem cáfolja, hanem megmagyarázza. Ami nem ésszerű azt elveti, mint olyat, ami az Istenséget lealacsonyíthatná. Míg azon tételekkel, amelyek ésszerűek – hirdesse azt bármely vallás – elismeri, burkolt tételeit megvilágítja, mélyebb értelmű szavait hangsúlyozza és igyekszik az egész tudományos összhangba hozni.

A teozófia azt hirdeti, hogy e fontos kérdés megoldható, mivel a minden kétséget kizáró adatok gyűjtésével már egy nagy tudományos kar foglalkozik. A teozófia úgy tekinti a különböző vallások tanait, mint az igazságnak különböző szempontból való megvilágítását, bárha ezek az Isten fogalmát illető elnevezésekben és hitágazatokban egymástól eltérnek. Különböző felfogás uralkodik ugyan a vallásokban, de az erkölcsöt érintő fontos kérdésben, mellyel a jót és a jámbor életet mindenek fölé helyezik, valamennyi egyetért. Egyetért abban is, hogy a jó tulajdonság fejlesztése magasztos, a rossz indulatok leküzdése pedig a legszebb erény. E tanok valamennyi vallásban egyenlők. Ott vannak a Hindu, Buddha, Zoroaster, Mózes, Mohamed és Jézus.

Az általános világi felfogás szerint a teozófiát mégis úgy lehet tekinteni, mint a nagy mindenségről való intelligens elméletet. De azok előtt, akik a teozófia adatait tanulmányozták, a teozófia nem elmélet, hanem megdönthetetlen tény, mert annak rendszere határozott tudományos és szigorú ellenőrzéssel tanulmányozható. Tantételeit kutatásokkal és kísérletekkel lehet bizonyítani, feltéve hogy a kutató magát tanulmányoknak szenteli. Mert ezt épp úgy megkívánja a teozófia, mint bármely más tudomány. A teozófia beosztja a természet nagy tényeit úgy, amint azokat ez idő szerint ismerjük, és körvonalazza a nagymindenségnek ama kicsi részecskéjét, amelyet mi naprendszernek nevezünk.

A megismerés módja.

Hogyan lehet ezeket megismerni, megtudni? Ki fedezte fel mindezt? Számtalan ehhez hasonló kérdés merül fel. Szó sem lehet felfedezésről, mert ezt mindenkoron tudta az emberiség, noha voltak olyan helyek e világon, ahol elfelejtették. Voltak, vannak és lesznek mindig magas szellemi fejlettségű emberek, akik egy társaságot képeznek, de ezek nem egyedül egy nemzetből valók, hanem valamennyi különböző előrehaladott nemzetekhez tartoznak, és ezek tartják épségben ezen igazságokat, és mindig találnak olyan alkalmas tanítványokat, akik ezen különleges tanulmányoknak szentelik magukat, úgy hogy aztán ezek útján ismerte meg a külvilág is mindenkoron. Ilyen magasán fejlődött emberek ez idő szerint is vannak. A teozófia tanait az utóbbi időben ezek ismertették meg a nyugati népekkel, még pedig néhány tanítványuk útján.

Olyanok, akik félnek az igazságtól – még a tudatlanok nagy pártja is – azt kérdezik nagy garral, nagy lármával, ha áll ez, akkor ezen igazságot régen nyilvánosságra kellett volna hozni. Olyanok ítélik meg és bírálják el az ilyen tudományban jártasokat – helytelen cselekedettel vádolván őket – akik maguk minden lépten-nyomon a legnagyobb hibákat követik el. Nem tudják elhinni, hogy akinek erős feltett szándéka megismerni eme tudományt, az meg is fogja ismerni, és hogy itt a nyugati népeknél csak igen rövid idő óta indult meg ebben az irányban a komolyan kutató munka.

Európa népei sok századon át megelégedtek a legdurvább babonahittel, és midőn végre a természetszerű visszahatás felrázta őket e rajongásból, bekövetkezett az Istentelenség korszaka. Ez is rossz irányba terelte a rajongást: a balhitbe. Csak most kezdik beismerni a nyugati népek komolyabb, tisztábban gondolkodó elemei, hogy bizony édes-keveset tudnak, tehát kutatnak, kérdezősködnek, mi-képp lehetne teljesen megnyugtató felvilágosítást kapni.

Bár az ilyen komoly kutatók száma csekély, mégis vannak már annyian, hogy megalakíthatták a „Teozófiai Társaságot” és így mindazok, akik komolyan kutatni, tanulni akarnak, azt a Teozófiai Társaság keretén belül egyesült erővel tehetik. A teozófiára vonatkozó könyveket és kutatásaik eredményét közhasználatra bocsáthatják, hogy ezen magasztos igazságokat minél szélesebb körben megismerjék – és szigorú bírálat alá vetve – azt bensőleg magukévá tehessék. Nem feladata a teozófiának az, hogy a konokan tagadó, egyoldalúan gondolkodó elméket kényszerítse arra, miszerint ebben az irányban gondolkozzanak, hanem az eszméket egyszerűen közreadva, könnyen hozzáférhetővé teszi azoknak, akik ennek szükségét érzik. A teozófia tanainak hirdetői azonban nem áztatják sem magukat, sem másokat, azon éppem nem ésszerű fenyegető tanításokkal, hogy akik az általuk hirdetett tanok irányától eltérnek, örök kárhozat lesz osztályrészük, mint ezt a hitvallások szerzete teszi. A teozófia tana tisztán tünteti fel, hogy minden cselekedet végeredményében úgy van jól, amint van, főleg azok számára, akik az igazsághoz vezető utat még nem képesek meglátni. E mellett azok számára is megadják a teljes útbaigazítást, akik az örök igazságot megismerni törekednek. Az örök igazság kétségbevonhatatlan tudata igen sok ember számára könnyebben elviselhetővé tette az életet és a

halálfélelem borzalmas gondolatait teljesen megszüntette. Azoknak pedig, akik már felismerték és ezzel teljesen tisztában vannak, egyedüli óhajuk és törekvésük, hogy megnyugvást hozó eszméket és igazságokat embertársaikkal közölve azok is megnyugodjanak. Hogy ezt megtehessek, nem sajnálják a fáradságot, tanaikat úgy írásban, mint élőlőszóval önzetlenül hirdetni.

A nagy igazság alapvonalai – úgy széles vázlatban – az egész világon lakó emberek között évezredek óta ismeretesek és a jelenkor gyermekei is jól ismerik. Mi, a nyugat, vagy mondjuk Európa művelt népei, akik el vagyunk telve a csalóka önteltség eszméivel, ezen magasztos, keletről hirdetett eszméket még alig ismerjük. Habár néha-néha hozzánk is vetődött az igazság egy kicsi hulláma, ezt balga módon félrelöktük. A lelki tudományoknál t.i., aki egészében ismerni, tudni akarja, az idejét a kutatásoknak szentelje. Azokat az embereket, akik a teozófiai tudományt teljesen bírják – mesternek hívják. E mesterek az elgondolható legnagyobb türelemmel és kitartással fejlesztették a kellő megfigyelésre való benső erőket. Nagy különbség van az okkult kutatás módszere között, mert a modern tudományoknak célja a műszereknek tökéletesítése, míg az okkult tudomány kutatója magát a kutatót fejleszti.

A megfigyelési módszer.

A keleti tanok megfigyelési módszereit egész terjedelmében ilyen szűk keretben ismertetni nem lehet. Ezeket más teozófiai könyvek fogják egész terjedelmében és részleteiben ismertetni, itt csak ama sarkalatos tényre utalunk, hogy minden a rezgési módok mikéntjén alapszik. Minden észlelés, ami az embert a körülötte levő világból jövet érinti, bizonyos rezgésnek tudható be, amely az őt érzőek egyikén vagy másikon keresztül éri. Ebből következik, hogy az ember magát annyira fejlesztheti, hogy magasabb rezgések felvételére is alkalmassá válik, minek folytán érzékelési és megfigyelési képessége kibővül. E fejlettebb állapotot tisztán látásnak (clairvoyance) nevezzük.

A tisztánlátást már annyira ismerjük, hogy magyarázata felesleges. Nem jelent mást, mint bizonyos irányban kibővült látóképességet. De az ember még további fejlődésre is képes, úgy hogy finomabbnál finomabb rezgéseket is észlelhet, olyannyira, hogy magasabb régiókban is öntudatosan ténykedhet. Itt újabb és e finomabb rezgésű anyagból épült világok tárulnak fel előtte, bár azok is csak egyik töredékét képezik azon világnak, amelyet már előbb ismert. Megtudja, megismeri e módszer segítségével, hogy körülötte megmérhetetlen világok léteznek, amelyek reá különféle módon, szünet nélkül hatást gyakoroltak, de ő vakságában nem vett róluk tudomást. Azonban, ha észlelő képességét fejlesztette, másforma rezgésű világokat észlelhet, tudományos alapon kutathatja, tanulmányozhatja, tetszése szerint annyiszor, ahányszor akarja és összes megfigyeléseinek eredményét összegezve, levezetheti a következtetéseket.

Ezt már számtalanszor megtették. Az Adeptusok, akikről már szólottunk, szintén végeztek kutatást egész a legapróbb részletekig, és ez idő szerint a teozófiai tanítványok is megteszik ezt. Ezek a kutatások nemcsak azért történtek, hogy az Adeptusok magyarázatai beigazolódjanak, hanem az adott szűkszavú magyarázat részletesebb megismerése céljából.

Világegyetemünknek rendes, most ismert körülmények között nem látott részeinek észlelése a legérdekesebb tények véghetetlen sorozatát ismerteti meg velünk. Ezek a tények oly egyszerű és természetes módon oldják meg azon nehezen megmagyarázható életkérdések sokféleségét, amelyekre eddig sehol sem találtunk megnyugtató választ. Megfejtik a titokzatosság egész sorozatát, amelyről megtudjuk, hogy csak azért volt titokzatos, mivel eddig a világegyetemnek csak kicsi töredékeit, illetve e kis töredéknek tényeit ismertük, és ezeket is csak a legalsóbb nézőpontból, mint elszigetelt, különálló töredéket szemléltük, de most fölője emelkedve felismerjük az egymást kiegészítő hatalmas egészet. Sok vitás kérdés megszűnik. Első sorban az, hogy milyen a halál utáni élet. Teljesen megnyugtató módon magyarázza meg a különféle egyházak által terjesztett nézetet mennyről, poklóról és purgatóriumról és az erre vonatkozó félelmet megszünteti. Elenyészti az aggodalmat és felruház egyszerű nyugalmas öntudattal. Hogy milyen ez az öntudat, azt a következő fejezetekben igyekezem részletesebben megmagyarázni.

II. Általános elvek.

Célom a teozófia magyarázatát úgy előadni, hogy könnyen megérthető legyen, ennél fogva minden irányban csak az általános elveket körvonalozom. A részletek minden egyes elvre nézve külön, nagyobb művekben vannak előadva, minden fejezet végén meg van jelölve a mű, amelyet a tanulmányozásra legjobban lehet ajánlani, hogy azok segítségével e bámulatos rendszer teljesen megérthető legyen.

Első sorban előadom azon csodálatos jelenséget, amely épp a teozófiai tanok tanulmányozásából ered. Nagyon sokan lesznek olyanok, akik olyasmit találnak majd, ami előttük hihetetlen, vagy olyan dolgokat, amelyek az ő eddigi eszményeikkel, eszméikkel merőben ellenkeznek. Ezek számára csak azt mondom: ne feledjék, hogy azt, amit itt előadok, nem valami új elv, nem mint valami metafizikai következtetés vagy saját jámbor véleményem, hanem egy a tudomány által megállapított tétel, amely lehetőleg minden szempontból – és már számtalanszor – nemcsak általam, hanem mások által is megvizsgáltatott.

Hivatkozom továbbá arra a tényre is, hogy ezek a tételek, bárki által megismerhetők, ha az illető nem sajnálja az időt, a fáradságot, hogy ez irányban kutasson. Nem ajánlok valami hitfényt, amelyet adagonként bevenni kelljen, hanem olyan rendszert állítok fel, amelyet tanulmányozni, megvizsgálni lehet, de mindennek felett „élni” kell. Vakon való hit itt nincs helyén, olyasmit senkitől sem kívánunk. Egyszerűen arra hívjuk fel az olvasó figyelmét, hogy vegye a teozófia tanait, mint hypothezist, bár ha ezek már előttem nem hypothezisek, hanem valóságos tények.

Ha aztán e tanok kielégítőbbek, mint azok a rendszerek, amelyeket eddig hirdettek, ha az életnek több problémáit oldják meg, több kérdésre megnyugtató feleletet adnak, amelyek a gondolkodó elmét foglalkoztatják, akkor ezt a rendszert még azok is fogják tanulmányozni, akik kezdetben ellenszenvvel viseltek irányában. Ha pedig tanulmányozzák, bizonyára számtalan kérdésre megtalálják a megnyugtató választ. Továbbá reményelem azt, hogy a kételkedők is éppen úgy, mint én, csak mindig növekedő örömmel fogják megelégedésüket konstatálni. Ha azonban bárki más rendszert megfelelőbbnek talál, az mit sem tesz, olyan embercsoporthoz tartozik, aki még e rendszerrel nem ért egyet. Benső meggyőződéssel mondhatom: erős hitem az, hogy előbb-utóbb elérkezik azon időpont, midőn azok is, akik még most ellenszenvvel viseltek, el fogják ismerni e tanokat, és akkor azok is azt fogják tudni, amit mi tudunk.

A három nagy igazság.

Egy régebbi teozófiai munka azt állítja, hogy három abszolút igazság létezik, amely el nem vehető, csak hogy még sokaknak ismeretlen, mert hiányzik a kellő értelem. Ez igazságok olyan magasztosak, mint maga az élet, és mégis olyan egyszerűek, mint a legegyszerűbb gondolkozású ember. Nem tehetek jobbat, mint ezeket az igazságokat a legnagyobb általános elvek jobban való megérthetésére körülírni.

Némi kiegészítést fűzök még ide, amely azonban ezekből ered, továbbá feltűnő és előnyös eredményekre fogok rámutatni, amelyek eme határozott tudománynak folyományai. Ezek előrebocsátása után igyekezni fogok mindezt pontról-pontra olyan egyszerű és mégis kielégítő módon magyarázni, ahogy csak ezen könyvecske szűk tere megengedi.

1. Isten létezik és Ő jó. Ő a nagy életadó, aki bennünk és rajtunk kívül is lakozik. Halhatatlan és az örök jóltevő. Őt nem lehet sem hallani, sem látni, sem tapintani, de észlelhető minden ember által, aki észlelni kívánja.
2. Az ember halhatatlan és jövője olyan, amelynek dicsősége és fénye véghetetlen.
3. Egy isteni abszolút igazságos törvény kormányozza a világot, úgy ahogy minden egyes ember valóságban a saját bírása is. az önmagának való jólét, rosszlét vagy boldogtalanság osztogatója; ő maga az, aki önmagának adja az életét, jutalmát és büntetését.

Pótlék.

E nagy igazságokhoz bizonyos kiegészítő magyarázatok vannak fűzve.

Az elsőből ezek következnek:

1. Dacára a különféle jelenségeknek mindenik határozott és tudatos törvény szerint működnek közre a jóért. Minden körülmény, legyen az látszólag ellentétes, végeredményében és valószínűségben olyanok, amilyenek éppen szükségesek. Minden, ami körülöttünk létezik, nem arra szolgál, hogy akadályozzon, zavarjon, hanem hogy segítségünkre legyenek és csak meg kell érteni;
2. hogy miután mindaz, ami létezik, az ember javát szolgálja, ennél fogva kötelessége az embernek ezeket tanulmányozni és megismerni;
3. hogy, ha már megismerte, nagy kötelessége ezen terv keresztülvitelén ésszerűleg közre munkálni.

A második nagy igazságból ez következik:

1. hogy a valódi ember a lélek, és testünk csak szükséglet, földi tevékenységre szükséges műszer.
2. hogy ennél fogva mindent a lélek szempontjából kell szemlélni, és valahányszor belső küzdelem következik be, mindig a lélek szempontjából kell szemlélni, és a magasabb szempontokkal kell magunkat azonosítani;
3. hogy ami közönségesen egy élethossznak mondott időtartam, az a valódi életnek csak egyik napját képezi;
4. hogy a halál sokkal jelentéktelenebb, mint a milyennek képzelik, mivel semmi esetben sem jelenti az élet végét, hanem egy állapotból a másikba való átlépést;
5. hogy az ember múltja egy majdnem végtelen fejlődés láncolata, amelynek tanulmányozása, kutatása bámulatos, érdekes tanulságokkal van telve;
6. hogy előtte még egy fényes fejlődési folyamat áll, amelynek tanulmányozása még sokkal érdekesebb;
7. abszolút bizonyosság az, miszerint minden ember képes fejlődési útját bevégezni, tekintet nélkül arra, hogy milyen távolban tűnik fel az evolúció ösvénye;

A harmadik nagy igazságból ez következik:

1. hogy minden gondolat, minden szó vagy cselekedet valamely végeredményt hoz létre. Nem jutalmat vagy büntetést, amelyeket talán a dolgok keretén kívülről jövőnek képzelünk, hanem mindig a bennünk rejlő gondolat vagy akarat természetével azonos eredményt hozzák létre, még pedig azonképpen, amint az ok és okozat törvényével függnek össze. Ok és okozat lévén egy egésznek két eloszthatatlan része.
2. Az embernek elmulaszthatatlan kötelessége ez isteni törvényeket tanulmányozni, hogy képes legyen magát azokhoz alkalmazni és azokat gyakorolni, éppen úgy, mint ahogy más nagy természeti törvényeket alkalmazunk és gyakorlunk.
3. Az embernek szüksége van olyan képességekre, amellyel maga felett uralkodni tudjon, ami által életfolyamatát törvény szerint és ésszerűen vezetheti.

Ezek tudásából eredő előnyök.

Midőn ezek tudása teljesen áthat bennünket, úgyszólván felszívódott bensőnkben, teljesen megváltoztatja az életről való nézetet, úgy, hogy az életet vagy az abból eredő előnyöket másképpen már meg sem tudnók érteni.

Itt csak néhányat említünk meg, azokat a nagyon is szembeötlőket, amelyek ama vég nélküli vonalon szemlélhetővé válnak és amelyeket magunk is szaporítani fogunk, ha kissé gondolkozunk.

Azonban már itt különösen kell hangsúlyozni, miszerint felületes tudás erre nem elegendő. Oly hit, amelyet a vallások többnyire előírnak, nem használható, mivel a gyakorlati életre kevés hatással van. De ha ez igazságokban úgy hiszünk, mint hisszük, hogy a tűz éget, a víz alá merülés megfullaszt – akkor ennek hite a gyakorlati életben kimondhatatlan változást hoz létre. Mert hitünk a természeti törvényekben elég reális arra nézve, hogy késztesse bennünket életünket azok szerint alkalmazni.

Tudjuk és hisszük, hogy a tűz éget, minden lehető elővigyázatot megteszünk, hogy a tűzvészt elkerüljük. Hiszük, hogy a mély víz veszélyes, ha úszni nem tudunk, mély víztől is óvakodunk.

„Ezekre vonatkozó hitünk teljesen határozott és megdönthetetlen, mert tapasztalati tudáson, valamint mindennapi meggyőződésen alapszanak. Ilyenképpen a teozófia tudományával foglalkozó ismer mindent, amit tanul, reális és határozott alappal bír.

Ezekből pedig az alábbi felsorolt eredmények keletkeznek:

1. Racionális felfogásunk lesz az életről, tudjuk, hogyan és miképpen élünk és megtanuljunk azt, hogy az életet érdemes élni, ha azt kellőleg megértjük.
2. Megtanuljuk az önuralmat és így azt is, miképpen kell magunkat fejleszteni.
3. Megtudjuk, megtanuljuk, hogyan segíthetünk szeretetteinkben legjobban, hogyan tegyük magunkat mindazoknak hasznossá, akikkel érintkezésbe jövünk, és végre hogyan szolgáljuk legjobban az emberiséget.
4. Megtanulunk mindent nagy, filozófiai szempontból elbírálni, nem pedig kicsinyesen önző szempontból, és végre
5. Az élet terhe nem oly nyomasztó többé ránk nézve.
6. Nem érezzük úgynevezett igazságtalanságot sem a saját, sem a mások sorában.
7. Teljesen megmenekülünk a haláltól való félelemtől.
8. Az elhaltak elvesztése felett fájdalomunk nagy mérvben enyhül.
9. Egész más felfogást nyerünk a halál utáni életről és megértjük ennek helyén valóságát fejlődésünk folyamatában.
10. Mentek vagyunk a vallások által hirdetett félelemtől, nem félünk, de szeretetteinket sem féltjük, már t.i. a lelki üdvösséget illetőleg.
11. Nem vagyunk zavarban jövő sorsunk felett, hanem teljes vidámságban és félelem nélküli életet élünk.

Ezek után térjünk át e pontok részletes, rövid és világos magyarázására.

III. Az Istenség.

Ha az Isten létezését elveink első és legbiztosabb alapjául fogadjuk el, úgy szükségessé válik meghatározni azon fogalmat, amelyet ennek a hatalmas és sokszor félreértett szónak tulajdonítunk. Kísértsük meg tisztázni és ama szűk és korlátolt határok közül kiszabadítani, amelybe a fejletlen ember tudatlansága szorította, és adjuk vissza igazi magasztos, tündöklő fogalmát, amelyet a vallások alapítói bármily szavakban akarták azt kifejezni távolról sem közelítették meg. Megkülönböztetjük azon Isteni fogalmat, mellyel véghetetlen léttel bír és azt a fogalmat, mellyel ezen legfelsőbb létnek manifesztációját, mint a megnyilatkozott Istenség értelmezését értjük, aki ezen univerzumnak mozgatója és vezetője. Csakis az utóbbira, a határolt manifesztációra vonatkozhat a „személyes Isten” fogalma. Isten, Önmagában, minden személyiség felett áll, mert Ő „mindenben” van és mindent áthat, és valóban mindenben bennfoglaltatik; és mi a végtelenre, az abszolútra, a mindenre csak azt mondhatjuk: hogy Ő létezik. Gyakorlati szempontból szükségtelen tovább menni, mint az Ő előttünk feltáruló manifesztációjáig (már ez is meghaladja a felfogásunkat), az Istenség nagy és magasztos naprendszerének vezérlő hatalmáig, amelyet a bölcsek „Logos” néven ismernek. O reá vonatkozólag mind igaz és való, amit mindenkoron és minden vallásban az Istenről prédikáltak – de csak a mi jó – és nem azon blaszfémikus fogalmak, amelyeket neki is tulajdonítanak, mintha O is emberi hibákba esne. Mindazt, amit szeretetről, mindentudásról, hatalomról, türelmességről, könyörületről, véghetetlen bölcsességről, mindenütt lévőségről és mindenhatóságáról mondtak, mindez igaz és még ezenfelül is több magasztossággal bír a rendszerünkben megnyilatkozott „Logos”. A teljes valóságnak megfelelően, Benne élünk, mozgunk és Benne van létünk. Ez nem valami poétikus kifejezés, hanem (bármily különösen hangzik is), határozottan és tudományosan megalapított tény. Így ha Istenségről beszélünk, nagyon természetes, hogy első gondolatunk „Logos”.

Az Istenségről még távolról sem reméljük, hogy létezhet, de még a hitformában sem hisszük, hogy létezik, hanem tudjuk éppen úgy, minthogy tudjuk a nap létezését. A tapasztalt és fejlődött, tisztánlátó (clairvoyant), kutató előtt, ezen Hatalmas lét határozott tény. Ne képzeljük, hogy valami magas emberi fejlettség képesíthet bennünket, hogy Őt szemtől-szembe láthassuk, hanem igenis csalhatatlan bizonyítékokat szerezhetünk ténykedéséről és szándékáról, ha a minket körülvevő láthatatlan világot tanulmányozzuk, amely „Neki” valójában csak magasabb megnyilatkozásának egyik része.

Ezen eszménél találkozunk azon dogma magyarázatával, amelyet a vallások a háromság fogalma alatt hirdetnek. Amilyen érthetetlen és megfoghatatlan az egyszerű olvasó előtt, azon sok bizonyítgatás, amelyet erről az eszméről a hitvallásokban adtak, éppen olyan világos és könnyen megérthető az ha a benne rejlő igazságot megtudjuk. Amint a naprendszer Logos a, Önmagát nekünk az O teremtményeiben mutatja tagadhatatlan háromság, – három és mégis egy – úgy, mint a vallások már régen hirdetik. Ami e misztériumnak megmagyarázását illeti és amint az emberiség ez időszerinti értelme fel tudja fogni, később megnevezett könyvekben található.

Hogy O bennünk és rajtunk kívül is van, vagy más szóval, hogy az ember lényegileg isteni, ez egy más nagy igazság, amelyet tagadnak azok, akik minden érzékeikkel meg nem foghatót. Bárhogy akarják elvitatni, mégis ez élet magasabb kutatóira nézve abszolút valóság. Az ember lelkének konstitúciójáról és különféle testéről (vehikulum) a második igazság című fejezet alatt fogunk szólni, ezúttal elég ha kijelentjük, hogy az ember isteni volta tény és ebben rejlik annak biztosítéka, miszerint minden emberi lény visszatér az isteni színvonalra.

Az istenség tervezete. Úgy látszik, hogy egy előfeltételünk sem gördít olyan akadályokat az átlagos értelem elé, mint az első igazságról való következtetésünk. Ha a körülöttünk nyüzsgő, mindennapi életet szemléljük, annyi vihart, szenvedélyt, szomorúságot, szenvedést látunk, amely mintegy a gonosznak a jóság feletti diadalaként tűnik fel és semmiképpen sem gondolhatjuk, hogy mindeme lát-szólagos konfúzió valójában egy rendezett, céltudatos haladásnak egy része. És mégis ez a való, amelyet megláthatunk, ha a külvilágnak küzdelem által felvert porfelhőjéből kiemelkedünk és ezen magaslatról a belső nyugalom által szerzett tapasztalattal tekintünk le reá.

Ekkor világosan szembetűnik az egész gépezet mozgásának valódi képe. Csak ekkor lehet látni, hogy az ami rossz ellenáramként látszott a fejlődés felett uralkodni, csak kicsi, játszi örvény, amelyből néha egy-egy kis víz kicsap, vagy kicsi forgó a felszínen, amely a víznek egy kevés része és úgy látszik, mintha felfelé folya. De a hatalmas folyam határozottan akadálytalanul hömpölyög célja felé, magával ragadva a kicsi forgókat. Éppen ehhez hasonlóan: a fejlődés nagy folyamata is halad medrében és előttünk oly borzasztónak látszó vihar csak a felületén való hullámocskák játéka. Igen szépen kifejtett hasonlat olvasható erről C.H. Hilton „Scientific Romances” című munkájának I. 18.-24. oldalán.

A harmadik nagy igazság határozottan kijelenti: „abszolút igazsággal mérlegeljük minden”, ennél fogva bármily körülmények közé sodortassék is az ember, tudni fogja, hogy ő maga és nem más, teremtette magának a helyzetet; de még ennél többet is tudhat. Teljesen meg lehetünk nyugodva azért, hogy a fejlődési törvény rendelkezésénél fogva, minden akként van rendelve, miszerint mindenkinek a lehető legjobb alkalmat nyújtja, mindjobban képességeit fejleszteni. Igaz, hogy körülményeink sok esetben távolról sem olyanok, mintha azokat magunk választottuk volna; mindannak dacára mégis olyanok, amelyet megérdemlünk; tekintetbe véve érdemeinket (mely sok esetben igen szűken van határolva) és mégis minden úgy van alkalmazva, hogy fejlődésünkben előbbre haladjunk. Bár ha mindenféle nehézségekkel kell is megküzdenünk, ezek azért vannak, hogy megtanuljuk őket leküzdeni és a küzdelem által fejlesztjük magunkban a bátorság, határozottság, türelem, állhatatosság vagy bármely más képességet, avagy erényt, amiben éppen leggyengébbek vagyunk. Gyakran azt hiszik az emberek, mintha a természeti erők ellenük esküdtek volna, pedig nem úgy van, mert ha gondolkodni akarnának, megérthetnék, hogy minden úgy van berendezve, hogy felfelé való törekvésünkben támaszkodjunkra, segítségünkre legyen.

Továbbá, mivel megtudjuk, hogy van isteni tervszerűség, kötelességünk ezt meg is érteni. Ez olyan feltétel, amely érvekre nem szorul. Tekintsük e feltétel ismeretét bár csak önérdek szempontjából még akkor is előnyös, hogy azok akiknek léte bizonyos feltételekkel, bizonyos rendszerekhez van kötve,

ezen feltételekkel megbarátkozzanak; és ha az ember törekvése már altruisztikus irányzatot ölt, még szükségesebb ezeket tudni, hogy segítsége, illetőleg segély nyújtása hatásosabb legyen.

Ezen emberi fejlődést célzó tervezetnek elvitázhatatlan kelléke az, hogy az ember maga is közreműködjék ennek keresztülvitelén, mihelyt elegendő intelligenciát és jó érzelmet fejlesztett magában, hogy ezt teljesen megértse, átérezze. És valóságban mily nagyszerű magasztos és csodálatos ez isteni tervezet, ha már egyszer az ember látni kezdi, bizonyítja az a tény, hogy mindent feláldoz (az úgynevezett érzéki élvezeteket értve), csakhogy minden erejével közreműködhesék, nem törődik vele, bármily szerény térre szorítkozzék is működési köre.

Bővebb felvilágosítás ezen fejezetben előadottakra, következő könyvekben található: „Esoteric Christianity” (A kereszténység sejtett tanai). „Ancient Wisdom” (Ősi bölcsesség). A. Besant „The Cristian Creed” A keresztény hitvallás. C.W. Leadbeater. Görög szempontból tekintve szépen magyaráz R. S. Mead Orpheus című munkája, keresztény gnosztikus szempontból szintén R.S. Mead Fragments of Faith forgotten. (Elfelejtett hit töredékei) című műve.

IV.

Az ember szervezete.

Alig lehet jobban kifejezni a bámulatos gyakorlati materializmust, mint ahogy azt a mindennapi élethez való kötöttségünk mutatja. Természetesnek találjuk, hogy az embernek lelke van: hogy „mentsük” meg lelkünket, hogy lelkiismeretünk van stb. Végeredményben a lelket, mint a test valamiféle melléktulajdonát nézzük. Ilyen határozatlan fogalmaktól áthatva, nem szabad olyan meglepő dolognak tekinteni, ha az emberek ezen határozatlan fogalom folytán azt is következtetik, hogy ez a valamiféle melléktulajdon talán nem is létezik. Így olybá tűnik, hogy a közönséges ember teljesen bizonytalan abban, van-e neki lelke, vagy nincs; még kevésbé tudja azt, hogy a lélek halhatatlan. Nagyon szomorú volna, ha a közönséges ember ezen szánalomra méltó fogalom rabja maradna. Nem is maradhat, mert a bizonyítékok egész sorozata könnyen megszerezhető, a látható külvilágban is, amely mutatja, hogy az ember még a testtől különálló, különvált léttel is bír. Ez abban nyilvánul, hogy a lélek képes a test felhasználása nélkül is élni (pl. nagy betegség alkalmával, több heti táplálkozás nélkül; sok esetben konstatálták az egy időben történt több helyen való megjelenést stb.) azonban a test a lélek nélkül tehetetlen anyagtömeg.

Míg meg nem szabadulunk e sajátságos álfogalomtól, hogy a test teszi ki az embert, addig teljesen lehetetlen az itt tárgyalandó lélek, illetve a teljes ember mibenlétének magyarázatát, annak nagyszerűségében felfogni, megérteni. Egy kis komoly megfigyelés azonban már elég arra, hogy meggyőződünk, miszerint a test nem egyéb, mint egy tartály, egy műszer, mellyel a valódi ember azon sajátságos anyagkörben ténykedhessek, amelyből a látható világ alkotva van.

Továbbá azt is megtudhatjuk, hogy van még más, finomabb anyag is, nemcsak az éter, amelyet már a modern tudomány is kezd elismerni. Az éter minden eddig ismert anyagot áthat, de másfajta, még ennél finomabb anyag is létezik, ami ismét az étert hatja át, úgy mintha az valami szilárd, durva anyag lenne.

Az itt felsorolt állítások természetesen azon kérdéseket idézik fel, hogy miképp, vagy mi módon érzékelheti, vagy miként juthat tudatába az ember annak, hogy vannak oly csodálatos finomabbnál finomabb anyagok, amelyeknek oszthatósága majdnem elképzelhetetlen. A felelet igen egyszerű, éppen azon módon érzékelhetjük, juthatunk tudatára, hogy ezek az anyagok léteznek, amint az alsóbb durvább anyagok észlelését tudjuk, érzékeljük, t.i. rezgésük, vibrációjuk, hullámvásuk észlelése által. És az ember képes ezen véghetetlen finom rezgéseket is észlelni. Azon egyszerű oknál fogva, mert az emberben is van ezen finomabb anyagokból. Sűrű anyagból való teste csak arra szolgáló eszköze, hogy éppen ezen sűrű anyagban nyilvánulhasson, ténykedhessek. Épít magának finomabb anyagból – a sűrű anyagon belül – olyan testet, amelyet ismét azon anyagban való ténykedésre használ fel, amelynek rezgését a sűrűbb anyag felfogni vagy tovább adni nem képes.

Az itt elmondottak nem új eszmék. Már Pál apostol is mondá: „Van egy természetes test és van egy szellemi test” és már ő utal mindkettőre, m. p. az emberben való” lélekre és szellemre. Ezen két

kifejezést nem szabad ám hasonló értelműnek magyarázni, amint azt sajnos, manapság teszik. Csakhamar meggyőződünk, hogy az emberi összetétel sokkal több, mint elképzeltük volna. Nem csak, hogy a lélekben lakozik a szellem, hanem, hogy ezen lélek különféle rezgési fokú tartályokkal bír, amelyek közül a fizikai test a legalsóbb rendű. Ezen különféle tartályok, műszerek az anyag különféle rezgési síkjának megfelelő testei. Bátran mondhatjuk, hogy körülöttük egy egész világ sorozat létezik, egyik a másikat áthatva.*)

*) Ezen „egyik a másikat áthatva” a világokat, vagy hogy helyesebben legyen, „létsíkok” kifejezést célszerűbb használni. Az áthatást úgy értelmezzük, hogy térbeli helyük egy ós ugyanaz, csak hogy az anyaguk rezgése atomjainak finomsága különböző. Következő példa szolgáljon a fogalom tisztázására. Ha pl. egy erős vastag falú üvegből a levegőt, amennyire lehet, kiszivattyúzzuk, úgy ez majdnem teljesen üres. A palack úrtartalma mondjuk egy liter. Töltsünk az ilyen palackba egy liter megelőzőleg gondosan lemért desztillált vizet, a palack vízzel van tele. Midőn ez megtörtént, egy liter előzőleg gondosan lomért szénsavat, nagyon könnyen beletölthetünk a már vízzel telt palackba. Ezek után még egy liter ammóniák gázt, ezután egy liter spirituszgázt majd benzingázt, világítógázt, étergázt lehet ebbe az egy palackba tölteni. Hogyan lehetséges ez? A tudomány egyszerű felelete: „Elnyelte egymást.” Ezt úgy kell érteni, hogy az anyagok atomjai közötti tért töltötték ki mivel az atomok nagysága a test sűrűsége vagy finomságához mérten nagyobbak vagy kisebbek és mivel az atomok közvetlen érintkezésben egymással nincsenek, tehát mindég van köztük bizonyos szabad tér, amelyet finomabb rezgésű, kisebb atomokból álló anyag kitölthet. Így vannak a világok is, azaz a „létsíkok” egyik finomabb atommal bír, mint a másik így egymást áthatva mindenik saját rezgési síkjában jut csak érvényre. (A fordító.)

Fokról-fokra megtanulja (az ember) a különféle anyagú testek mikénti használatát és ezen módon mindjobban és jobban alakul és idomul fogalma, hogy ezen nagy világkomplexusról, amelyben él, magának tiszta képet alkothasson; mert mindenik rész az egésznek egy benső részét képezi. Ilyen módon sok olyan dolgokat fog megérteni és természetesnek találni, amelyek ezen tapasztalatokat megelőzőleg rejtélyesek voltak. Megszűnik magát testével azonosítani, megismeri, megtanulja, hogy az csak egy-egy mez amelyeket levethet, elhagyhat, kiválthat, anélkül, hogy őt magát a legcsekélyebb módon befolyásolhatná. Még egyszer kell különösen hangsúlyozni, hogy az itt felsoroltak nem valami jámbor metafizikai okoskodás, vagy áhítatosságból eredő vélemény, hanem határozott tudomány által bebizonyított tény. Mindazok, kik a teozófiai fejtegetéseket tanulták, ezt gyakorlatilag be is bizonyították hogy ezen kérdéseket határozott kutatásokkal lehet bizonyítani, hiszen az emberiség zöme előtt még ez a feltevés is csaknem nevetséges. Mindaz, mit itten mondok, bebizonyított tényeken alapulnak, amely tényekről nagyszámú kutató közvetlen a saját tapasztalatai révén nyert meggyőződést. Bizonyosak vagyunk annak igaz voltáról, tudjuk azt, amiről beszélünk. Ezt nem a hit, hanem kísérletezés alapján tudjuk és azért szavunk oly határozott és biztos!

Mínthogy a benső világnak jobb megjelölése a „sík” ezt fogjuk ezentúl használni. A látható világot mindig „fizikai síknak” nevezzük, ámbár ehhez még a különféle gázok és az éter összes fokozatai is tartoznak.

Az anyagi sík közelebbi szomszéd síkját a régi alkimisták „asztrálsíknak” nevezték (már ezek tudtak róla) és ezen elnevezést mi is megtartjuk. Ezen túl ismét van még egy másik világ, amelynek anyaga még finomabb, ezt a világot „mentális síknak” fogjuk hívni, mivel ennek anyaga abból az anyagból áll, amelyből az ember gondolatának anyaga. Még vannak más, magasabb síkok is, de azok magyarázata majd később következik, mivel itten e kis füzetben az ember manifesztációjának alsóbb fokairól van szó. Amazokról beszélni még korai lenne.

Nem kell felejtünk, hogy ezek a világok mind az űrben vannak és nem máshol. Valamennyi egy és ugyanazon űrt foglalja el és valamennyi mindig egy és ugyanazon helyen van, ott ahol mi vagyunk, benne élünk. Ebben a pillanatban tudatunk a fizikai agy működéséhez van kötve és így csak a körülöttünk levő fizikai síkról vehetünk tudomást és még erről sem egész terjedelmében. De csak meg kell tanulnunk tudatunkat a magasabb rezgésű testünk egyikébe áthelyezni (pl. az asztrális, vagy mentális testbe) és akkor rögtön eltűnik előlünk a fizikai sík, helyette azon világot látjuk, amelynek anyagából az éppen használt testünk van alkotva.

Tudnunk kell, hogy az összes anyagnak egy és ugyanaz a lényege. Természetre nézve az asztrális anyag miben sem különbözik a fizikai anyagtól éppen úgy, mint a jég anyaga a víztől. Egyszerűen egy és ugyanazon dolog, csak különböző állapotban. Fizikai anyag asztrális anyaggá is változhat, csak kellő módon legyen elosztva, hogy a felsőbb sík rezgéseinek gyorsaságát felvehesse.

A valódi ember.

Mi is tulajdonképpen a valódi ember? Az ember tulajdonképpen a Lógósnak emanációja. Isteni tűz egy szikrája. Az emberben levő szellem az Istennel identikus lényeg és ennek a szellemnek burka a lélek, olyan burok, amely azt körülövezi és individualizálja. Ez, ami a korlátolt látköröknek úgy tűnik fel, mintha az az isteni élettől bizonyos időre el volna válva. A lélek tulajdonképpeni kialakulásának története, valamint az ebben való szellemi fejlődése is, nagyon érdekes és gyönyörű. Ennek fejtegetése, részletes magyarázata és rendszere különféle könyvekben van felsorolva. Ennek a kis könyvnek keretében eleget mondunk azzal, hogy az Isten élet kezdetében mind a három aspektusnak megvan a maga része. Kialakulásának tetőpontja a Lógósnak ama nagy áldozatában magaslik ki, hogy leszállott az anyagba, amelyet mi inkarnációnak nevezünk.

Így született meg a kised lélek és úgy, amint van „Isten képére lett alkotva”. Aspektusa hármas, éppen úgy, mint Ő és manifesztációjában is megvan a háromság teljesen, úgy, mint Ő benne és a fejlődésének mikéntje ugyancsak az Ő anyagba való leszállásának visszfénye. Az isteni szikra potenciáliter mindent magába foglal, illetve tartalmaz, de ezen lehetőség csak véghetetlen idők folyamán véghezmenő fejlődés sorozata által juthat érvényre.

V. Reinkarnáció.

Mivel a lélek finomságánál, illetve magas vibrációjánál fogva közvetlen ténykedhet a fizikai síkban, kénytelen magára öltetni a durvább anyag burkát, hogy a durvább vibrációkat észlelhessen. Ennél fogva egymásután a mentális, asztrális és fizikai testeket ölti magára. Ez az úgynevezett születés vagy inkarnáció, amely fizika vagy földi élet kezdete. Ez élet tartama alatt különféle tapasztalatokat szerez a fizikai test közbejöttével, amely tapasztalatokból bizonyos képességeket, kvalitásokat kell neki önmagában fejleszteni.

Bizonyos idő múlva megkezdí visszavonulását és fokozkint ismét leveti magáról a felöltött testeket. Az első ezek közül a fizikai test. Az ebből való visszavonulást mi halálnak nevezzük. Ez ám nem jelenti a lélek ténykedésének végét, úgy amint mi azt gondoljuk, nagyon távol esik ez a fogalom a valódi ténytől. A lélek csak egyik kísérlete után visszavonul, magával víve a szerzett eredményeket, hogy aztán bizonyos idő múlva – bizonyos pihenő után ismét ugyanazon az elsőhöz hasonló kísérletet tegyen.

Ezek szerint tehát, amit mi egy életnek nevezünk, csak egy nap a lélek valódi nagyobb életében csak, egy nap az iskolában, amely alatt bizonyos feladatot kell megtanulni. Mert rövidke hetvennyolcvan év, amit legjobb esetben ezen földi életben tölt, bizony igen kevés alkalmat nyújt arra, miszerint mindazon feladatokat megtanulhassa, amelyekre ezen szép és csodálatos világ tanítja. és mivel a jó Isten úgy akarja, hogy mindent megtanuljon – és mindent idejére – így szükséges az iskola ismétlése, hogy aztán mindazt, amire szüksége van, különböző körülmények közepett és különböző osztályokban megtanulhassa. Az úgynevezett elemi iskolai dolgok bevégzésével azután egy magasabb, dicsőségesebb fokra emelkedik, ahol a valódi isteni munkát kell végeznie, amire csak ezen összes földi iskolában szerzett tapasztalatok képesítik.

Ezt a reinkarnációt, vagy az ismét-születés tanát a régi civilizáció nagyon jól ismerte és a jelenkori emberiség túlnyomó része is tisztában van vele. Max Müller világhírű orientalista utolsó művében is beismeri és hiszi a reinkarnáció tan lehetőségét.

Huxley ezeket írja: „Úgy, mint a transzmigráció gyöke a realitás világban gyökeredzik, azonképpen van ez az evolúció tanával is: és éppen annyi argumentum szól mellette, amennyit csak analógia által való bevezetés szolgáltat. ”*

*) Huxley: Evolution and Ethics p. 16. 1895.

Egy pillanatra sem szabad ezt összetéveszteni azon elmélettel, amelyet a tudatlanok vallanak, hogy az a lélek, amely már elérte az emberi fokot, még valamikor képes volna annyira süllyedni, hogy ismét állati testbe szálljon vissza. Nem, ilyen visszaesés a lehetőség határain kívül esnek: ha egyszor

az ember létre jön, úgy az emberi lélek birtokába jut, az, amit a könyvekből, mint kauzális testet ismerünk, többé soha sem eshet vissza oda, amit mi alsóbb állatvilág alatt értünk. Bármiképp tévedjen is az ember, vagy bármiképp éljen vissza a neki adott erővel, ilyesmi elő nem fordulhat soha. Hogy ha hanyag az élet iskolájában, úgy csak ugyanazon leckét, vagy osztályt kell addig tanulnia, míg valóban megtanulta, de az előmenetel határozott, bárha lassan halad, vagy néha megakadni látszik is, a haladás mindenképpen bizonyos. Néhány évvel ezelőtt az evolúció tana egy folyóiratban következően volt elég találóan leírva:

Egy fiú iskolába ment. Még nagyon kicsike volt. Amit tudott, azt úgyszólván az édesanya tejével szívta magába. A tanítója (az Isten) a legalsóbb osztályba ültette és ezen leckéket adta fel neki: Ne ölj. Ne kínozz semmiféle élő lényt. Ne lopj. Az ember (a fiúcska) nem ölt, de kegyetlen volt és lopott. A nap végén (midőn már megöszült és az este közelgett) tanítója, (az Isten) azt mondta: „Megtanultad a leckét, hogy ne ölj, de a többi leckét nem tudod. Jöjj el holnap ismét.”

Másnap visszajött a fiú és tanítója (az Isten) az osztályban valamivel előbbre ültette és három leckét adott fel neki: Ne kínozz semmiféle élő lényt. Ne lopj. Ne csalj. És az ember nem kínozott, semmiféle élő lényt: de lopott és csalt is. A nap végén (midőn már megöszült és az este közelgett), tanítója, az Isten azt mondta, megtanultad a könyörületességet, de a többi leckét nem tanultad meg. Jöjj el holnap ismét.

Másnap ismét visszajött a kis fiú. Tanítója (az Isten) valamivel előbbre ültette az osztályban és következő leckét adta fel neki, hogy tanulna meg: Ne lopj. Ne csalj. Ne légy irigy. Az ember nem lopott, de csalt és irigykedett. A nap végén (midőn már megöszült és az este közelgett) tanítója (az Isten) azt mondta: megtanultad a nem lopást, de a többi leckéidet nem. Jöjj el holnap ismét.

Ez az, amit a férfiak és nők arcáról a világ könyvéből, valamint azon ívről, amely tele van csillagírással, leolvasok. Berry Benson „The Century Magazine”, May 1894.)

Szükségtelen íveket teleírni a reinkarnáció elvének érvekkel való bizonyításával, hivatásosabb toll írta ezt le a teozófiai irodalomban. Itt még csak ezeket mondom. Az élet sok talánnyal áll előttünk, amelyeket semmi más feltevessel nem lehet megoldani, csakis a reinkarnáció elvével. Ez a nagy igazság mindent megmagyaráz és ennél fogva ezt kell elfogadnunk, míg egy más, jobbat, kielégítőbbet nem találunk. E tan, valamint más részletei is többé már nem néhány ember pusztá föltevése, hanem tényleges tudás: de ez a mi tudásunk természetesen másoknak mit sem bizonyíthat.

Számtalan, jámbor, derék ember kénytelen volt már beismerni, hogy a hatalmas és mindent szerető Isten egyszerű elméletével nem voltak képesek a világon előforduló dolgokat megmagyarázni. Érezték és tudták, ha a szívet facsaró sanyarúságot és szenvedéseket látták, hogy 0 vagy nem hatalmas, mert ha az volna, úgy megóvná az ártatlanul szenvedőket, vagy nem bír általános szeretettel és nem nagyon törődik semmivel. A teozófia teljesen meg van győződve hogy Ő, az Isten, szeretetteljes és teljhatalmú és ezt csakis reinkarnáció tana határozza meg oly biztos meggyőző erővel. és csakis ezen egy feltevés (hipotézis) amely ésszerűen teszi lehetővé az Isten hatalmát és mindent átölelő szeretetét kellő vizsgálat után tökéletesen felismerni.

Ezen elmélet szerint felismerjük, hogy a jelenlegi életünk a földön nem az első, hanem mindenkünk egész sorozat életet éltünk a múltban, amely tapasztalatokban gazdag lévén, bennünket az egyszerű legalacsonyabb fokról a mostani magaslatra emelt. Nagyon valószínű, sőt bizonyos, hogy elmúlt életeinkben jót is, rosszat is követtünk el, és hogy minden egyes cselekedeteink bizonyos eredményt hoztak létre, mellyel a megdönthetetlen igazság törvénye szerint, annak jutalma vagy bünhődése következett. Mert a jó tettnek következménye mindig boldogság: és rosszból mindig nyomorúság és fájdalom fejlődik. Így ha bármely tekintetben korlátozva érezzük magunkat, ez a korlátozás saját művünk gyümölcse, vagy lelkünk fiatalsága hozza magával. Ha fájdalmat, boldogtalanságot szenvedünk, csak önmagunk vagyunk ennek oka. Az ember változatos sorsa merev pontossággal felel meg, a megelőző jó vagy rossz cselekedetek mérlegének. így haladunk mindig feljebb isteni vezetés mellett, a végső dicső pontig.

Semmit sem kifogásolnak olyan hevesen a teozófia rendszerében, mint a reinkarnáció nagy igazságát, pedig ha elmélkedünk kissé e fölött, úgy azt látjuk, hogy ez nagyon is megnyugtató tan. Időt enged az előttünk levő fejlődésre, időt és alkalmat arra, hogy „olyan tökéletesek lehessünk, mint

mennyei Atyánk”. Azok, akik e tan ellen érvelnek, mindig azzal állnak elő, hogy az élet mennyi szenvedést és fájdalmat okoz nekik és hallani sem akarják, hogy még egyszer átszenvedjenek ilyen életet. De ez nem hathatós érv; az igazságot keressük, és ha felfedezzük, nem szabad visszariadnunk, legyen az kellemes vagy kellemetlen. A reinkarnáció elméletét mégis felsoroltuk, ha azt teljesen megértjük, úgy az jótékony és megnyugtató.

Vannak aztán sokan olyanok, akik azt kérdezik: ha már annyiszor éltünk megelőzőleg, miért nem emlékszünk legalább néhányra? A rövid válasz erre a következő: elegenden vannak olyanok, akik igenis emlékeznek: és *annak oka*, hogy ez a visszaemlékezés nem általános, abban rejlik, hogy az emberiség túlnyomó részénél az öntudat még inkább csak a durvább hüvelyekre szorítkozik. Ezekről a durva hüvelyektől (testek) nem lehet kívánni, hogy megelőző inkarnációkra visszaemlékezzenek, hiszen neki nem volt előző élete és a lélek, akinek *igenis van*, nem nyerte még vissza teljesen öntudatát az ő saját síkján (mert az anyag megzavarja). Minden emlék a lélek tárházába van felhalmozva és kifejezésre jut a gyermek veleszületett képességeiben. Ha az ember annyira fejlődött, hogy tudatát magasabb rezgések is ingerlik, nemcsak azok, amelyek a fizikai testből erednek: úgy múltjának egész története nyitott könyvként tárul fel előtte.

Minderről gyönyörűen írt Besant asszony a „Reinkarnáció” című munkájában (fordítás alatt), valamint Dr. Jerome Anderson „Reinkarnáció”, úgyszintén „The Ancient Wisdom”, „Ős bölcsészet” erre vonatkozó része teljesen kimerítő magyarázatot ad e tanokról.

VI. Bővebb átnézet.

Egy kis elmélkedés az eddig elmondottak felett igen nagy változást idéz fel bennünkben. Megváltoztatja életünket, főleg ha az ember felismeri, hogy fizikai élete nem egyéb, mint egy iskolában töltött nap, és hogy fizikai teste csak időleges mez, azon célból felöltve, hogy általa tapasztalatokat szerezzünk. Rögtön tudatára ébred, hogy „a lecke megtanulása” egyedüli fontos körülmény és az az ember, aki elég gyenge és az útról valami dolog által lefoglalja magát téríteni, megmérhetetlen balgáságot követ el.

Az előtt, aki már ezt az igazságot ismeri, a közönséges ember élete, aki kizárólag fizikai dolgok megszerzését áhítozza, aki dicsőség- és hírnévre törekszik, olybá tűnik, mint a játszó gyermek, mert olyan balga dolgok alig érdeklődnek meg a fáradságot, amelyek az ember alsóbb részének, úgyszólván pillanatnyi szeszélyének kielégítésére szolgálnak. Az elmélkedő, a tanuló „törekvésének célja a magasban van, nem pedig alant a földi dolgokon”, nemcsak azért, mert látja a dolgok következményeit, hanem azért, mert teljesen meggyőződött a földi dolgok hiábavalóságáról. Ez mindig a magasabb szempontokat veszi figyelembe, mivel látja, hogy a földi dolgok megbízhatatlanok, hogy alsóbb rendű érzelmek és tárgyak felhőkbe burkolják az embert, amely felhők megakadályozzák e magaslatról való kilátást.

Ha már teljesen meg is van győződve az ember arról, hogy magasabb szempontok mindig a legjobbak és bár erős elhatározása csakis ezt az irányt követi, mégis számtalanszor ki van téve oly erős kísértéseknek, amelyek letérítik az egyenes útról, miután bennük nagy és heves küzdelmet ébreszt. Meggyőződik arról, hogy vannak olyan „szervek, amelyek az ész törvényével hadilábon állnak”. Pál apostol is azt mondja: *Azon dolgokat, amelyeket szeretnék, nem végzem és azon dolgokat, melyeket nem akarok, azokat cselekszem.*

Jámbor és vallásos emberek nagyon sokszor esnek súlyos tévedésbe a benső küzdelem által, amelyet többé-kevésbé valamennyien ismerünk. Két elmélet közül rendszeren csak egyet fogadnak el. Azt képzelik, hogy az alacsony ösztönzés az ördög sugallta kísértés, vagy azért szomorkodnak, hogy szívükben mindig ott lakozik a mérhetetlen fekete rosszság. Sajnos, hogy nagyon sok jószívű, jámbor ember esik áldozatul ilyen hiába való önsanyargatásnak.

Az első dolog, mellyel tisztába kell jönnünk az, ha valaki az itt előadott elméletet megismerni óhajtja, hogy az alacsony kívánságok egyáltalán nem is a *mi* kívánságaink. De még kevésbé munkálkodik valamely ördög lelkünk kárhózatán. Igaz, hogy néha előfordul az is, hogy az ember rossz

gondolatának és cselekedeteinek intenzív gonoszsága, valamely rossz lényt magához vonz, de valamennyi ilyen rossz lényeket, emberek hozták létre és így nem is tartós életűek. Ezek csak merőben mesterséges formák, más emberek rossz gondolatai által létrehozva. Életük hosszúsága az őket létrehozott gondolat intenzivitásával áll arányban.

Azonban a nem kívánatos, rossz sugalmaknak keletkező forrásuk más. Részleteztük, hogyan burkolja magát az emberi lélek a különféle burkokba, hogy ezek is alászálljanak az inkarnációba. Ezen burkok anyaga nem holt anyag (mert az Okult tanok szerint ilyen nem létezik) hanem élettől van áthatva; bárha ez élet egy sokkal korábbi evolúcióból ered, mint a mi életünk, sokkal korábban keletkezett anyagból. Ennek következtében az a természete, hogy lefelé törekszik, a durvább anyag felé. Elősegíti ezt az ember durva vibrációja, a mi reánk nézve hátránnyal jár, és így megtörténik néha, hogy az ember összeütközésbe jő valamely burokjának illetően étellel bíró anyagával.

Ez csak általánosan körvonalozott magyarázata azon sajátságos benső tusának, amelyet olykor érezünk. Ez az a tusa, amely számos költőnek a jó és rossz harcának eszméjét sugallta, akik az ember lelkéért kelnek harcba. Részletes magyarázat van erről „Az asztrál sík” című könyvben (fordítás alatt). De az ember győződjék meg, hogy Ő a magasabb erő, amely örökké a jóért harcol, míg azon alsóbb erő, egyáltalán nem ő maga, csak valamely burkának valamely nem ellenőrzött része. Meg kell tehát tanulni a felettük való uralmat, a teljes ellenőrzését, hogy rendbe legyenek tartva. Es így ne gondolja azt senki, hogy ez valami gonosz, hanem tudja meg azt, miszerint ez egy isteni erő, amely a neki kijelölt irány felé mozog, ámbátor ezen irány reánk nézve lefelé vezet.

VII. Halál.

A teozófiai igazságok teljes megértése nagyon jó gyakorlati előnyöket eredményez, mert a halál gondolata nézetünket teljesen megváltoztatja. El sem képzelhetjük azt a tengersok felesleges bánatot, azt a kimondhatatlanul kétségbeejtő félelmet, amelyben az emberiség nagy zöme szenved; egyszerűen azon okból, hogy a halál eszméjét vagy fogalmát illetőleg teljesen tudatlan. Amit már tudni vélnek, az inkább csak babonás mese, mint valóság. Temérdek az a különféle téves balga hit, amely a halállal foglalkozik és amely úgy a múltban, mint a jelenben és a jövőben is számtalan és szükségtelen bánatot és szenvedést okoz és fog még okozni. Tehát már egyedül ezen tévhit kiirtása is véghe-tetlen jótétemény az emberiségre.

E jótéteményt legjobban érzik azok, akik még előzőéletükben foglalkoztak ezen eszmével, és ha olvassák a teozófiai tanokat, megértik és el is fogadják. A halálfogalmát megfosztja eltorzított képeitől. Megszűnik a halál feletti bánat, mert a teozófiai tanok megértése arra képesít mindenkit, hogy a halál valódi rendeltetését megértse és lássa annak szükséges voltát fejlődésünk rendjében. Miután a halált rendesen úgy tekintik, mint az élet végét, mint egy ismeretlent, sötét, félelmes és ismeretlen országnak küszöbét, nem csoda, ha bizonyos ellenszenvet, sőt határozott félelmet kelt. Dacára az egyházak megnyugtató tanainak, mégis csak borzalmas fogalmak jöttek forgalomba, amelyeket még azok is elhittek, akiknek éppen ellenkezőjét kellett volna tanítani. Az a kísérteties felvonulás a temetések alkalmával, az a nagy fájdalom, az a síri csend, a fekete tollak, a fekete keretű gyászjelentések és levélpapírosok, a fekete bársony, a fekete krepp, a gyászruhák, ez mind, mind a tudatlanság eredménye. Az az ember, aki kezdi érteni a halál jelentőségét, rögtön mellőzi ezen gyermekes, balga és szomorú farsangot, mert belátja, hogy egy jó barátjának szerencséje felett és barátja időleges távozásán (természetesen ezt fel kell ismerni) fájdalmat ilyen módon nyilvánítani, nem egyéb, mint az önzés nyilvánulása. Hiszen egy időleges távollét felett, nem lehet úgy gyászolni. Sőt mellőznünk kell ezt, nehogy ez barátunk haladását gátolja.

A teozófus elismeri, hogy nincsen ok a haláltól félni és tudja, hogy a gyásznak sem saját magáért, sem hozzátartozóiért nincs helye. Megtörtént már ez mindnyájunkon számtalanszor és így a haláltól való idegenkedés helytelen. Jobb volna, ha ahelyett, hogy a halált mint kísértetett és borzalom királyát tüntetik fel, inkább mint egy arany kulacsot tartó, jóságos arcú angyali alakkkal jelképeznék, aki minket a dicsfény övezte zárt kapun bebocsát a magasabb, boldogabb világba.

Határozott meggyőződést szerez a teozófus, hogy az élet folytatólagos. A fizikai test elvesztése nem jelent többet, mint egy mez levetése. Magának a meznek a maga állapota semmi körülmények között sem változtatja meg a valódi viselőjét. Látja, hogy a halál fejlődés, még pedig olyan életből amely nem merőben anyagi, egy olyan életbe, amely teljesen asztrális és amannál magasabb. Ezeket mind tudva, a legcsekélyebb félelem nélkül várja a halált, és ha elérkezik a pillanat, mindazoknak elmondja, akiket szeret, ecsetelve az esemény nagyszerű voltát, valamint előnyeit is, habár sajnálja, hogy bizonyos időre meg kell tőlük válni. Azt is tudja, hogy az elválás csak látszólagos és nem valódi. Nagyon jól tudja, hogy az úgynevezett holtak körülötte vannak és csak fizikai testét kell időlegesen (alvás alatt) levetni, hogy azokkal egész teljességében érintkezhesen.

Látja, hogy a fizikai szemmel látható, vagy nem látott világ, amelyben élünk, egy és ugyanazon isteni törvény uralja. Ezek folytán nem érez sem idegenkedést, sem izgatottságot vagy idegességet, midőn egy helyről (síkról) a másikra megy át, és nem aggasztja a bizonytalanság, hogy mi lehet a leplen túli részen. Az egész láthatatlan világ térképe teljesen tiszta kép neki, amelyet a teozófiai tanok követői tanulmányaik alapján oly hűen készítettek és ebből éppen olyan tisztán nyer tájékozást, mint az életben használt térképről és így az odavaló átlépésre mindig készen áll. Nem tétováz, bármikor következék az be, tudva miszerint a halál a fejlődésének egyik tényezője.

A magasabb élet különféle fokainak részletezésére más könyvekre utalunk. Itt még csak annyit mondunk, hogy a körülmények a halál utáni síkon teljes arányban állnak az ember cselekedeteivel. A gondolatok, a vágyak által a földi életben létrehozott lények (vagy erőközpontok) körülötte rajzanak (mert a gondolat és vágy, a magasabb síkon valódi életet öltött alakok, és fogva tartják az embert addig, míg a beléjük adott energia ki nem merül. Ha földi gondolat erőteljes és rossz irányú, úgy az így teremtett és ilyen természetű társaság bizonyára borzasztó. Szerencsére ilyen esetek a legnagyobb ritkaságok közé tartoznak az asztrális világ lakói között. Az átlagos világi ember nagyon unalmas időtöltést szerez magának a halála utáni időkre. Teljesen hiányzik belőle a valódi érdekesség, mert egy önző élet következménye más nem is lehet.

Ezen maga teremtette unalomhoz, néha bizonyos körülmények közben jöttével még tényleges szenvedés is járul. Ha az ember földi életében valamely erős fizikai vágnak hatalmába került, ha például kapzsiság, érzékiség vagy iszákosság volt a gyengéje, úgy nagyon sok purgatóriumi szenvedések várnak rá halála után. Mert leteszi a fizikai testet, de a földi szenvedélyek, vágyak megmaradnak vele. Sőt nagyon élénkek, sokkal emésztőbbek, mint voltak a földi életben, mivel nem kell nekik az anyag sűrű tömegét is mozgásba hozni. Amint elveszti testét nem képes többé ezen vágyakat ki-elégíteni. így ezen vágyak kimondhatatlanul kízó rezgéseket hoznak létre. Ebből azt látjuk, hogy az a boldogtalan, illetén módon valósággal a legnagyobb pokoli kínokat szenved, igaz, hogy csak bizonyos ideig, mert idők folytán az érzéki testi vágyak kiégnek, elvesztik erejüket és ezzel együtt az okozott fájdalmak is megszűnnek.

Ez bizony borzasztó sors: de két dolgot kell tekintetbe vennünk, mik ezzel szoros összefüggésben vannak. Először az ember, ki ilyenektől szenved, nemcsak hogy maga okozta, hanem ő maga határozta meg annak hatalmát és tartósságát. Megengedte a vágnak olyan mérvű fejlődését, hogy erőt vehessen rajta és uralja már a földi életében is, és most, midőn levetette fizikai testét le kell azokat küzdenie. Ha már a földi életben megismerte a hibát és igyekezett azt leküzdeni, úgy most annyival kevesebbet kell neki szenvedni. Ő maga teremtette a szörnyeteget, mellyel harcolnia, és amelyet legyőznie kell, mert bármilyen ereje legyen ellenfelének ő maga volt az, ki azt az erőt neki adta. így látható, hogy az ember balsorsa nem valami külső behatás által jön, hanem azt az ember maga okozza.

Az ilyen módon okozott szenvedésektől csakis ilyenformán lehet megszabadulni. Ha lehetséges volna az asztrális életen átsiklani, hogy alsóbb rendű vágyak okozta szenvedéseket elkerülje, és le ne küzdje, mi lenne ennek eredménye? Az hogy a következő fizikai életbe csakis ezen szenvedélyek uralma alatt lépne be, született iszákos, érzéki vagy uzsorás ember lenne: és mégis mielőtt sikerülne őt felvilágosítani hibáinak borzasztóságáról, ezek a hibák annyira elhatalmaskodnának rajta, hogy nem volna képes őket leküzdeni, és annyira leigázná testét-lelkét, hogy egész életfolyamata kárba veszne és e szenvedésekkel telten kellene újra testet öltenie.

Láthatjuk ezekből, hogy az Isteni mű nem hibás. A szenvedélyek kiélik magukat az asztrális síkon és az ember náluk nélkül tér vissza a földi életbe. Igaz, még benne van ama gyengeség, hogy vágyai által ismét uralni hagyja magát, az is igaz, hogy ezen új életre olyan asztrális testet szerkesztett magának, mint a megelőző test, és amely éppen úgy képes a szenvedélyeket befogadni, mint a megelőző test, úgy hogy igen könnyen ismétli, azt amit megelőző életében cselekedett. De itt van az Ego, a valódi ember. Borzasztó volt a lecke, de ha érdemet szerzett, úgy olyan szülőkhöz kerül, akik ezen hibákat ellensúlyozni fogják, és így a csírák ki nem kelve elsenyvednek és ezen élete utáni életbe teljesen azok nélkül jut. Így küzdi le az ember fokról-fokra a rossz tulajdonságait és helyettük erényeket fejleszt, amelyek a hibák helyét töltik be.

Másrészről, ha egy ember elég intelligens és okos, és a fizikai test létfeltételeit felismeri és nem sajnálja a fáradságot a felismert viszonyokhoz alkalmazkodni és az alkalmat kellőképen igyekszik kihasználni, az előtt a lehetőségek fényes kilátása nyílik meg, mert tudását is gyarapíthatja és e mellett még hasznosan is munkálkodhat. Felismeri, hogy szabad a durva test súlyától, élete olyan élénk, fényes és boldogító, hogy a földi létnek eddig ismert legnagyobb boldogsága úgy viszonylik hozzá, mint a napfény a holdfényhez. Határtalan nyugalma, teljes bizalma és tiszta tudása, ismerete, a végtelen élet boldogságának sugara, környezetének is nyugalmat és boldogságot kölcsönöz. Így munkálkodva rajtunk múlik annak megértése, megérzése. A közönséges ember előtt ez teljes lehetetlennek látszik ugyan, az okkultistára nézve azonban ez nagyon természetes. Es azoknak, akik ezen igazságot egész terjedelmében még fel nem tudják fogni, ezt el sem tudják képzelni, ajánljuk a Buddha mester utasítását: „Ne panaszkodj, ne sírj, ne imádkozz, hanem nyisd fel szemeid és láss. Hiszen mindez sokkal szebb, gyönyörűbb, csodálatosabb mindannál, amit valaha ember álmodni merészelt, vagy amiért imádkozott és azonfelül mindörökké tart”. (The Soul of a People p. 163).

Miután az asztrális test, amely az alacsonyabb gondolatok és vágyak székhelye vagy teste már teljesen elgyengült és úgy elgyengült, mint a fizikai test. az ember egy magasabb, illetve könnyebb testbe marad, ezen test a mentális test. Ebben a testben mindazon vibrációkat képes észlelni, amelyek a hasonló anyagból létező világból, vagyis a mentális síkból őt érik. A purgatóriumi idő véget ért, természetének alacsonyabb részei kiégték és most már csak azon magasabb törekvések és gondolatok maradtak meg, amelyeket földi életében esetleg felhalmozott. Ezek a gondolatok csoportosulnak körülötte és mintegy finom kérgű burkot képeznek rajta, amely által képes a most őt körülölelő finomabb anyagú világ rezgéseit észlelni. Ezek a gondolatok, amelyek körülötte vannak, képezik egyszersmind az erőt is, ami ezen mennyország kincseit hozzá vonzzák. A mentális sík az isteni gondolat visszfénye, egy véghetetlen, kiapadhatatlan tárház, amelyből a mennyek lakója annyit és olyan jókat képes magához vonzani és azokat élvezni, amilyen mérvű és erejű azon jó gondolatok, magasabb törekvések, amelyeket földi életében felhalmozott.

Minden vallás hirdeti a mennybeli boldogságot, de nagyon kevés magyarázza meg azt olyan tisztán és érthetően, mint a teozófia. Egyedül ez képes tisztázni az igazságot, hogy a boldogságban mindenki egyaránt részesül. Ez a földolog az egész felfogásban az, hogy mennyországát minden ember önmagának teremti, ha az isteni gondolatok magaslatára emelkedik. Minden ember maga határozza meg a mennyben való életének hosszát és mineműségét, azon okok, cselekedetek által, amelyeket a földi életben felhalmoz: ennél fogva nem is kaphat többet és jobbat azon mennyei boldogságból, csak éppen annyit és olyat amilyen az ő cselekedeteinek megfelel.

Olyan világ, amelyben a magasabb boldogságban minden lénynek részesülnie kell még pedig földi öntudatának arányában, akkor olyan világ ez, amelynek boldogító hatása csak az oda törekvő képessége által van korlátozva.

Az asztrális élet bővebb magyarázata (The Astral Plane, fordítás alatt), a mennyei élet a (The Devachanic Plane, f. a.) és az egész terjedelemben pedig „Death and After” és „The Other Side of Death” című munkában található.

VIII.

Az ember múltja és jövője.

Ha az ember egyszer felfogja, megérti, miszerint a jelenlegi fokra csakis megelőző és különféle életmódok által jutott, úgy bizony a legtöbb esetben azon kérdés merül fel agyában, hogyan vagy miképpen lehetne erről bővebb, kimerítőbb és világosabb meggyőződést szerezni, amely körülmény valóban nagyon is érdekelt mindnyájunkat. Szerencsére ilyen információt, ilyen meggyőződést meg lehet szerezni, nemcsak a tradíció által, hanem egész más és sokkal biztosabb és meggyőzőbb módon. E kis könyv kerete igen szűk arra, hogy a pszichometria csodáit részletesen felsorolva elmondjuk, de mondhatom azt, miszerint számtalan eset bizonyítja, hogy semmisen történhetik meg anélkül, hogy az kitörülhetetlenül megörökítve ne volna. Létezik a természetben oly emlékmegrögzítő valami, amelyből minden legkisebb dolog, ami ezen világ kezdetétől óta történt, határozottan megtudható. Azok, akik még azt nem tudják, vagy erről mit sem hallottak és szeretnének meggyőződést szerezni ennek igaz voltáról, ajánljuk dr. Buchmann „Psychometrie”, vagy Denton tanár „Saul of things” című könyvek olvasását. Azonban az okkultista ezen lehetőséget teljesen ismeri és ezek legtöbbszörre tudnak a természet ezen történelméből olvasni.

Lényegileg a természetnek ez az emlékezete csakis az isteni emlékezet lehet és így meghaladja a közönséges ember kíváncsiságának kielégítési vágyát. Azonban mégis van az alsóbb síkokon egy visszfénye, amelybe ezeket az alsóbb síkokat érdeklő dolgokat gyakorlott emberi értelem is képes észlelni. Mindaz, ami a tükörlapja előtt elvonul, bármilyen rövid idő alatt, annak a képe tükör felületéről visszaverődik. Ez a jelenség a mi gyenge szemünkre azt a benyomást teszi, hogy a tükör felületén az egyes visszatükrözés mi nyomot sem hagyott hátra. De ez nem úgy van ám, nem nehéz elgondolni, hogy valami benyomás még is visszamaradhatott. Olyanforma dolog, mint amit a hang a fonográf hengerén hagy hátra, és ezen benyomás éppen úgy feltalálható, mint a fonográf hengerén a hangrezgések nyoma.

A magasabb pszichometria, nem hogy lehetőnek tartja, hanem bizonyítja is, hogy úgy van, és nemcsak a tükör, hanem minden néven nevezendő tárgy teljes hűséggel rögzíti meg mindazt, ami körülötte történik. Így birtokában vagyunk olyan biztos és csalhatatlan módszernek, amelynek segítségével elolvashatjuk úgy a világ, mint az emberiség történetét. és azon részeket, amelyek ép minket érdekelnek, szintén úgy tanulmányozhatjuk, mintha az a mi kedvünkért újra ismétlődne (Clairvoyance p. 88).

Ilyen módon való kutatás egy lassú, de soha nem szünetelő fokként való fejlődést mutat. Élőnkbe tárja az ember fejlődését két törvény behatása alatt. Az első: a fejlődés törvénye, amely mindig előbbre és felfelé tolja. A második: az isteni igazság törvénye, vagy ok és okozat, amely múlhatatlanul megtermi vagy meghozza minden cselekedet eredményét. Ennélfogva aztán megtanulja az ember lassan-lassan, hogy okosan és összhangban éljen az első törvénnyel.

A fejlődésnek ez a hosszú folyamata nemcsak a földgömbön megy így végbe, hanem mindazon égi testeken, amelyek a földdel összeköttetésben vannak. De erre vonatkozó fejtegetések nem illenek egy ilyen, elemi dolgokat tárgyaló kicsi könyvecske keretébe. „The Secret Doctrine” című, Blavatsky asszony monumentális munkájának ez a főszövege, csakhogy mielőtt azt valaki tanulmányozni akarja, ajánljuk Besant asszony: „Ancient Wisdom” (Ősbölcsesség) és Sinnett „Growth of the Soul” című munkáit.

A fent említett könyvekben nemcsak az emberiség múltjára vonatkozó, kimerítő tájékozást lehet találni, hanem a jövőjére nézve is, bárha azon dicsőséget, amely reá vár, szavakba foglalva elmondani nem lehet. De legalább annyi megtudható, hogy a múlt fokok milyenek voltak, amelyek vaskövetkezetességgel a jövő felé kényszerítik. Hogy az ember a jelenben is isteni és hogy később az isteni erőket ki fogja fejleszteni, olyan gondolat, amely nagyon sok jámbor embert megrémít, mert úgy tekintik ezt a gondolatot, mint valami káromlást. Hogy miért ne lehessen ez így, nagyon nehezen lehet megérteni. Hiszen Jézus is figyelmezteti a zsidókat a szentírás szavaira, midőn mondja: „Mondom, ti Isten vagytok”. Még a legelső egyházi atyák is ismerték az emberiség istenisülésének tanát. De sajnos ezen első és tisztább tanokat későbbben elfelejtették és tévesen magyarázták, úgy hogy az igazságot egész terjedelmében csak az okkultisták ismerik.

Sokszor felmerül az a kérdés is, hogy ha az ember isteni szikra, mire való ez a látszólagos, időkig tartó fejlődés, amely még azonfelül telve van szenvedéssel, sanyarúsággal, csak arra talán, hogy a

végcélnál még mindig csak isteni szikra legyen? Akik ilyen ellenvetéseket tesznek, még nem értették meg teljesen a teozófiát. Az, ami az Istentől eljött, még nem volt ember, még nem is egészen szikra, mert nem volt benne az individualitás kifejlődve. Egyszerűen egy nagy, felhőszerű isteni lényeg volt, amelyben megvolt a kapacitás, hogy sok szikrává sűrűsödhessek-

A különbség azon állapota között, midőn kiindult és azon állapota között, amelyben visszatért, éppen olyan, mint a világegyetemben levő nagy tömeg világító ködfolt és a belőle esetleg keletkezett naprendszer között. A ködfolt kétségkívül gyönyörű, de nagyon kétes és alsórendű, míg a nap, amely belőle lassú fejlődés után keletkezik, életet, világosságot és meleget ad számtalan világnak és az azokon élő lakóknak.

Nézzünk egy más hasonlatot. Az emberi test számtalan millió, pici részecskékből áll és ezekből szünet nélkül számtalan kicsi lények úgyszólván kidobhatnak. Tegyük fel, hogy mindenik kidobott részecskének alkalma nyílnék, bizonyos feltételek mellett olyan fejlődésen keresztül menni, miáltal végre emberi lényé válna. Erre nem mondhatjuk: mivel bizonyos értelemben emberi volt a fejlődése kezdetén, ennél fogva mit sem nyert a végcélnál. A lényeg keletkezésénél csak egy erőáramlat, mind-annak dacára, ez az isteni erő olyan formában tér vissza, amelyben olyan hatalmas adeptus van, hogy minden egyike képes magából egy Logost fejleszteni. Ezekből kitűnik, hogy meg lehetünk elégedve azon közléssel, amely az ember jövőjét illeti, mert ez a jövő oly dicsőséges, olyan tündöklő, amelynek vége, határa egyáltalán nincs. Ezt különösen meg kell jegyezni, mert igen fontos ám ez a magasztos jövő, ami kivétel nélkül osztályrésze mindenikünknek. Az, akit jó embernek tartunk, az az ember olyan, akinek akarata az isteni akarat szerint ténykedik és ennek ténykedése, cselekedete csak oda irányul, hogy egyengesse a fejlődés göröngyös útját. Az ilyen gyorsan halad felfelé az ösvényen. Míg az az ember, aki magát a nagy áramlattal ellentétbe helyezi, azzal, hogy önző célokat követ, inkább, minthogy a jónak és az egészsznek használna, ez csak lassan és akadozva fejlődik. Végül mégis az isteni akarat lesz az erősebb és a nagyszerű terv munkája befejeződik. Azaz ember, aki leckéjét az első feladásánál meg nem tanulja, addig ismételi, míg jól nem tudja. Az isteni türelem véghetetlen és így hamarabb vagy később, minden egyes emberi lény eléri azon célt, amely számára ki van tűzve. Félelem, bizonytalanság nincs, csak teljes békesség azok számára, akik ismerik a törvényt és akaratot.

IX. Ok és okozat.

A megelőző fejezetek fejtegetéseiben mindig tekintettel kellett lennünk az ok és okozat hatalmas törvényre, ami minden ember cselekedetét kellően és igazságosan bírálja el, mert ezen törvény nélkül az isteni terv ránk nézve értelmetlen volna. Megérdemli a fáradságot, hogy ezen törvény kellő tanulmányozása által megszerezhessük annak lehetőleg teljes megismerését. Első dolgunk tehát az, hogy teljesen ki kell irtatni gondolkodásunkból ama tévesen terjesztett eszméket, amelyek a jóért jutalmat és a rosszért büntetést szabnak meg. Mert effajta gondolkodás szükségképpen olyan fogalmat alkot, hogy az ilyen módon szolgáltatott igazság, lehetővé teszi a törvény bizonyos módosulását, mert valami által befolyásolható. Továbbá, hogy a törvény ellen valamiképp felfolyamodni lehet, amely által esetleg a büntetést módosítani vagy talán teljesen el is lehet kerülni.

Ilyenforma gondolkodás nagymérvben megtéveszthet, és így ennek egész komplexumát teljesen ki kell irtani. Mert míg ezt nem tesszük, meg nem érthetjük a valódi tényállást. Ha pl. valaki rendes körülmények között egy veresen izzó vasrúdra tenné a kezét, bizony nagyon megégetné; de nem jutna eszébe azt mondani: megvert az Isten, mert rátettem a kezemet. De meggyőződést szerzett arról, hogy a természeti törvények folyománya szerint más nem is történhetett, mint az, hogy megégette magát. Az olyan ember, aki ismeri a hő hatását, tudja, hogy ez természeti törvény.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az ember szándéka, semmiféle befolyással nincs a fizikai eredményekre; mert akár azon szándékkal fogta meg légyen azt a tüzes vasrudat, hogy avval valakit megsértsen, akár azzal, hogy valakit valami veszélytől megóvjon; a tüzes vas mindkét szándék esetében megégeti. Másképpen áll ez a magasabb értelemben, az egyik esetben nemes dolgot végzett

volna, amely tudatára kellemes hatású, míg a másik esetben csak megbánás lett volna az eredmény. Az égési seb azonban bármelyik esetben ugyanolyan lett volna.

Hogy az ok és okozat törvényének működéséről teljesen tisztában legyünk, úgy kell gondolni, hogy ez is ugyanolyan automatikus módon működik, mint az elmondott példában a tüzes vas. Még egy példa: ha valamely magasból lelógó kötélre nehéz súlyt függesztünk és annak a kilengetésére bizonyos erőmennyiséget alkalmazunk, úgy tudjuk, hogy a mechanikai törvény alapján a súly éppen olyan erőmennyiséggel igyekszik kezemet visszatolni, és ezen visszahatás törekszik az egyensúlyt helyreállítani, nem törődve az én kilengetési szándékom okával. Éppen így van ez, ha az ember megzavarja a fejlődés nagy folyamatának összhangját, valamely rossz cselekedet elkövetése által, az a következménye, hogy a hatalmas áram múlhatatlanul visszaállítja az egyensúlyt, de a megzavaró rovasára.

Egy pillanatig sem szabad feltételeznünk azt, hogy a cselekedet szándéka mindegy; oh nem, sőt ellenkezőleg nagyon is fontos tényező a szándék mi-neműsége, bárha a fizikai síkon nem is látható annak az eredményre való befolyása. Már megszoktuk és elfelejtjük, hogy a szándék maga is erő, amely a mentális vagy gondolat-síkon ténykedik, ahol az az anyag sokkal finomabb és rezgései gyorsabbak, mint a mi alsóbb síkunkon. Ott egy adott erő tehát sokkal nagyobb eredményt teremthet. A fizikai síkon való ténykedés a fizikai síkon hozza létre az eredményt, de a szándék mentális energiája a saját síkján, a mentális síkon fogja létrehozni az eredményt, még pedig teljesen függetlenül a többi síktól. Természetes, hogy ez a kettő közül aztán ez a fontosabb. Így látjuk a teljes kiegyenlítés uralkodását, mert bármilyen vegyes is az indító ok és bármilyen szoros összefüggésben van a fizikai síkkal – a jó a rosszal keverve – az egyensúly mindig tökéletesen helyreáll minden vonalon, mert a törvénynek érvényre kell jutni.

Ne tévesszük szem elől azt sem, hogy az ember egyedül maga az és nem valami más hatalom, aki a saját jellemét alakítja és jövőjét is ő maga teremti. Úgy, főbb vagy általános vonásokkal jellemezve látjuk, miszerint a megelőző életében való ténykedése teremti számára a következő életének környezetét. És a megelőző élet gondolati evolúciójában a főtényezők, amelyek a következő életében levő jellemének keretét szabják meg. Nagyon érdekes tanulmány e módszer működésének mikéntje, de itt nagyon hosszadalmas lenne elsorolni, ennél fogva az érdeklődők megtalálhatják az erre vonatkozó bővebb adatokat Besant: Karma, Ancient Wisdom és Sinnett: „Esoteric Buddhism” című könyvekben.

Világos tehát, hogy mindezen tények ismerete erkölcsünk különböző gyakorlására megbecsülhetetlen tanácsokkal lát el. Ha a gondolat olyan hatalmas erő, amely képes a saját síkján olyan eredményeket elérni, amelyek sokkal fontosabbak, mint a fizikai sík bármely hatalmas ténykedése, úgy el kell ismernünk annak szükségességét, hogy ezen erőt lehetőleg uraljuk. Az ember nemcsak a saját jövő jellemét alakítja a gondolaterő által, hanem általa még környezetét is szünet nélkül és elkerülhetetlenül befolyásolja.

Ebből kifolyólag tehát nagy felelősséggel jár ezen erőnek használata. Ha a mindennapi ember szívében a haragnak vagy az irigységnek egy neme támad, úgy természetes impulzusa, hogy ezt vagy tettben, vagy szavakban fejezi ki. De az átlagos civilizált társadalom szokásai ezt már megtiltják, mert ezen társadalmi réteg szokásai minden érzelm élnk nyilvánítását ellenzik. Hogyha valaki képes ezt megtenni, úgy tömjénez magának, hogy kötelességének teljesen megfelelt. Az okkult tanok követői pedig tudják, hogy az önuralmat még nagyobb mérvben szükséges gyakorolni, mert érzelmeinek, mondjuk esetleg bosszúságának nemcsak külső nyilvánulását kell leküzdeni, hanem annak még a gondolatát is. Mert tudják, miszerint érzelmeik kimondhatatlan nagy erőáramok at hoz mozgásba az asztrális síkon, és hogy ezek mind a bosszúságának tárgya ellen támadnak és ez éppen olyan, de még eredményében sokkal hathatósabb, tartósabb és borzasztóbb, mint egy fejbeütés a fizikai síkon.

Hogy a gondolatok a szó szoros értelmében erőt képeznek, ez idő szerint már nem kétséges. A clairvoyant látása előtt a gondolat határozott színű és határozott formát ölt, a szín természetesen a vibrációk számától függ, amely a gondolatot létrehozta. Ezen gondolatformák tanulmányozása igen érdekes dolog. Erre vonatkozó munka nem rég jelent meg Besant asszonytól, címe: „The Thoughtforms”.

Ezen elmékedések a különböző irányú lehetőségeket tárják fel előttünk. Mivel gondolat által könnyen árthatunk, ennél fogva megvan annak is a lehetősége, hogy gondolat által használjunk. Olyan gondolatáramokat hozhatunk tehát létre, amelyek akaratumk irányításával valamely a távolban levő szenvedő barátunknak enyhülést adnak. Es így meggyőződhetünk arról, hogy ezen mód egy egész világot tár fel előttünk, amelyben jótékonyan működhetünk. Nagyon sok jó lélek fájdalmasan konstatálta már azt, hogy anyagi birtok hiányában a vele tett jót nem viszonzhatja; nos, íme a mód, amely által háláját oly módon róhatja le, mellyel az anyagi segedelem semmiképp sem hasonlítható össze.

Mindenki, aki gondolkodni tud, az tud másokon segíteni, és mindenki, aki képes segíteni, kell is, hogy segítsen. Ezen esetben tehát és éppen úgy, mint más esetekben is, a tudomány hatalom, és azok, akik a törvényt ismerik, azok a törvényt alkalmazhatják is. Tudva azt, hogy ami enmagára és másokra hat, azt bizonyos gondolatok hozták létre, ennél fogva a hozzáértők tetszés szerint rendezhetik gondolataikat és azok aztán a hatást azok szerint fogják létrehozni. Látjuk tehát, hogy az ember nemcsak saját jellemét képes már ezen életében idomítani, hanem mostani elhatározása a következő élet jellemét is irányítja. Mert a gondolat, a gondolattest anyagának vibrációja és ugyanazon gondolat ismétlése, hasonló vibrációkat hoz létre a kauzális test anyagába. Ezen módon építjük fokonként a lélekbe a képességeket és ezek bizonyára érvényesülni is fognak, a jövő inkarnációban, éppen úgy mint valamely tárházba felraktározott kincsek. Így munkálkodva a lélek tulajdonságai és képességei fejlődnek és így az ember maga irányítja fejlődését és ésszerűen működik közre az Istenség tervének keresztülvitelén.

Az itt tárgyaltakra nézve bővebb magyarázatot szolgáltat Besant asszony: „Thought Power, its Control and Cultur” című könyve (A gondolaterő, annak ellenőrzése és fejlesztése).

X.

Mit tesz érettünk a teozófia?

A szíves olvasó, aki ezen magyarázatokat eddig figyelmesen olvasta, világosan láthatja, hogy a teozófiai felfogás, mennyire megváltoztatja az ember véleményét. Mindenesetre szükséges azonban, hogy ezen fejtegetések és ezen különféle irányú gondolatok, amelyek mind az itt fejtegetett eszméken alapulnak, reá megnyugtatóan hassanak.

A teozófia eszmék által az életről olyan ésszerű fogalmat nyerünk, amely eddig nagyon sokak előtt megfajthetetlen talány volt. A teozófia által tudjuk, hogy miért vagyunk, kik vagy mik vagyunk, mit várnak tőlünk és hogy munkálkodjunk. Látjuk azt, hogy bár keveset ér az az élet, amely kizárólag a fizikai örömhöz és előnyökhöz tartozik, de akkor igenis értékes az élet, ha azt úgy tekintjük, mint egy iskolát, amely bennünket egy meg érdemelt dicsőségre és végzetlenül magasabb lehetőségekre készít elő.

Ezen tanokból nemcsak azt tanuljuk, miként fejlesszük önmagunkat, de azt is, hogyan segítsünk másokat fejlődésükben. Hogyan szerezzük meg a képességet gondolaterőnk cselekvése által első sorban magunkon segíteni, aztán a hozzánk közel állók, a szeretetteink kicsi körén és azután – amint fokonként erőnk nagyobbodik – az egész emberiségen. Az ilyen gondolatok és érzelmek mintegy magasabb síkra emelnek minket, és akkor látjuk csak, milyen elvetendő, szűkkeblű a kicsi és személyes gondolatunk, mellyel mindnyájan el vagyunk vagy el voltunk telve. Kezdjük a dolgokat nem úgy tekinteni, megítélni, amint a mi véges énünket érintik, hanem magasabb, szélesebb látókörből, úgy amint azok az emberiséget, mint egy egészet befolyásolják.

A különféle bajok és szenvedések, amelyek bennünket oly gyakran és mindenféle arányban meglátogatnak, olyanok mintha az egész látóhatárt zavarnák, éppen úgy, mint valami lap, amelyet szemünk elé tartva, eltakarjuk a napot. Ez annyira hat, hogy sokszor megfeledkezünk arról, miszerint: „A lények szíve mennyei nyugalom.” A teozófia tana mindezen dolgokat, kellő világításba helyezi, és arra képesít mindenkit, hogy a szomorító felhők fölé tudjon emelkedni, azaz azon magaslatra, amelyről mindent úgy láthat, amint az van, és nem úgy, amint azok alulról a korlátolt látóhatárról látszanak. Megtanuljuk teljességgel kiirtani az alsóbb személyiséget, a csalfa előítéletet és minden igazságra képtelen nehézkes lomha tömeget. Megtanuljuk azon képességet, hogy hogyan

emelkedhessünk az önzetlen és imperszonalitás magas álláspontjára, ahol a jó cselekedet gyakorlata csakis az igazságért, magáért a jóért képezi életünket és a felebarátainkon való segítség a legnagyobb örömünk. Mert az az élet, amely így tárul fel előttünk, az csupa öröm. Amint az ember fejlődik, aszerint nagyobbodik rokonszenve, irgalmassága és könyörülete, úgyannyira, hogy mindinkább jobban fogja érezni a világ bűnösségét, baját és szenvedését. De éppen úgy fogja jobban és tisztában látni a szenvedések okát és mindjobban meg fogja érteni, hogy mindezek dacára minden, minden, ami csak létezik, az összesnek végső javán munkálkodik. És így nemcsak azon mély meglepődést és határozott bizalmat fogja érezni, amely azon meggyőződésből ered, hogy minden úgy van jól, amint van, hanem érezni fogja még azt a határtalan örömet is, ami a Logos magasztos terve fölötti elmélkedésből ered, és látja határozott és biztos sikerrel való haladását a kitűzött cél felé. Megtanulja azt, hogy az Isten akarata szerint az ember boldog legyen, és határozott kötelességünk azon is lenni, még pedig azon célból, hogy körülöttünk csakis a boldogság és öröm vibrációját terjesszük, amely csakis az egyedüli módja, hogy a világ szenvedésein és fájdalman könnyítsunk.

A mindennapi élet legtöbb embere mindig, azon tépelődik, hogy az a különféle búбай, ami őt éri igazságtalanul sújtja őt. A z emberek rendszerint azt sóhajtozzák: „Miért is kell ezt szenvednem? A szomszédom sem jobb nálamnál és ő mégsem beteges, nincs annyi vesztesége, mint nekem, miért van ez így?”

A teozófia tanulmányozása eloszlatja ezen téves tépelődést, mert tisztán és megérthetően elénk tárja, hogy meg nem érdemelt szenvedés sohasem érheti az embert. Bármilyen szenvedések jöjjenek reánk, ez csak egy régi adósság kiegyenlítése, mert az adósságot meg kell ám fizetni, és mivel ez így van, minél hamarább kiegyenlíthetjük, annál jobb.

De ez nem is olyan nagyon rossz, mert valamennyi szenvedés egy-egy alkalom a fejlődés előbbvitelére. Ha bátran és türelemmel viseljük a szenvedéseket, és nem engedjük magunkat általa teljesen letöretni, hanem hasznot igyekszünk belőle húzni, amennyiben megrögzítjük magunkban a bátorság-elhatározás és állhatatosság-képességet, akkor a régmúltban elkövetett bűneinkből nem rossz, hanem jó eredményt érünk el.

Amint már előbb is hangsúlyoztuk a haláltól való félelem végleg megszűnik arra nézve, aki figyelmesen tanulmányozza a teozófia fejtegetéseit.

Többé nem ölt gyász azokért, akik előrementek, mert tudja, hogy azok mindig vele vannak, és azt is tudja, miszerint az összes fájdalom és szomorúság elköltözésük miatt, csak azoknak árt. Mivel azok közel vannak és mivel a rokonszenv még szorosabb, mint a földi életben volt, tehát a fájdalom szilaj kitörése bizonyára azokat érné kellemetlenül.

A teozófia nem úgy vigasztal, hogy el kell feledni a holtat; ellenkezőleg biztat, miszerint minél gyakrabban kell rá gondolni, csak hogy nem önző fájdalom kitörésével, sohasem azzal a vággyal, bárha visszajönne, még kevésbé azzal, miszerint elvesztettük, hanem mindig azon gondolat kíséretében, hogy ők már milyen boldogok. A teozófia megmagyarázza, hogy egy szívünk mélyéből eredő erős szeretet gondolata, erős tényező az elköltözőitek fejlődésének elősegítésére, és hogyha ilyen helyes és okos gondolattal gondol az elköltözőitekre, a leghathatósabbban segíti őket előbbre való menetelükben.

Az emberi élet azon időszakának figyelmes tanulmányozása, amely két inkarnáció között eltelik, igen érdekes, és már első pillanatra megmutatja, hogy a fizikai élet ahhoz viszonyítva, mily rövid.

Az átlagosan művelt és civilizált embernek, tartozzék az bármilyen kultúráilag kifejlődött nemzet-hez, egy élet tartama, mintegy 1500 év, ami a tulajdonképpeni életének csak egy napja. Ezen időből a fizikai síkra hetven-nyolcvan év, az asztrális síkra tizenöt-húsz év, míg a többi a mennyek országára esik. Ez az idő tehát az ember létének legfontosabb része. Ezen arányok azonban tetemes hullámmásnak vannak kitéve. Ez mindig az illető ember fejlődési fokától függ, mert nem kell feledni a fiatalabb lelket, amely még kevésbé fejlődött, vagy még alsóbb néptörzsekhez tartozik, mert ennél megváltozik az arány, ennek élete az asztrálisíkon sokkal hosszabb, mint a mennyek országában. Pl. egy teljesen vad ember élete alig tölt valamelyes időt a mennyek országában, mivel még nem fejlesztette ki magasabb részeiben azon képességeket, amelyek által ezen magaslaton élhessen.

Mindezen tények ismerete, a jövőről való fogalmunkat tisztázza és biztosságot kölcsönöz, amely magában véve nagy megkönnyebbülés, azon határozatlan és homályos felfogás ellenében, amely ez idő szerint az emberiség legnagyobb hátrányára úgy el van terjedve. A teozófiai tanok követője nem nagyon félti „mennyei üdvösségét” és nem törődik „büntől való megváltásával” mert nagyon jól tudja, miszerint mindez az ő saját törekvéséről függ és a legundokabb káromlásnak tekintené afelett való kételkedést, mintha a Logos akarata különbséget tenne gyermekei között.

Ezen „mennyei reménye” nem ingatag, hanem határozott valóság. Az örökkévalóság törvényeinek ismerete, tudása, hitének alapja. A jövőtől nem fél, mert ismeri a jövőt; ennél fogva törekszik magát arra érdemesíteni, hogy ő is részt vehessen a fejlődés hatalmas munkájában. Lehet ugyan, hogy még most kevéssel járulhat hozzá, de nincs olyan, aki valamit ne lendíthetne, bárhol legyen, bármilyen legyen társadalmi állása vagy fejlődési foka.

Minden embernek van alkalma erre, mert mindennemű másokkal való összeköttetés maga az alkalom. Mindenki, akivel érintkezünk, egy lélek, akin esetleg segíteni lehet – legyen az gyermek, barát, aki hozzánk fordul, vagy cseléd, aki szolgálatunkba lép – mindenik alkalmat szolgáltat, vagy egy, vagy más módon. De ezt ne úgy értelmezzük ám, hogy nekiessünk valakinek és véleményünk hosszában-széltiben való magyarázása által untassuk és alkalmatlankodjunk, mint ahogy ezt oly gyakran van alkalmunk tapasztalni, hanem tegyük ezt oly módon, hogy mindig örömteljes arccal legyünk készek segíteni. Tekintsük édes kötelességnek az éber figyelmet és ragadjuk meg örömmel mindig a kínáló alkalmat, legyen az tehetségünkhöz mért anyagi segítség, vagy jó tanács, már ahogy csak tőlünk telik, válogatás nélkül bárkinek, hiszen a lélek a mi testvérünk. Sokszor előfordulnak olyan esetek is, ahol sem anyaggal, sem cselekedettel segíteni nem lehet; de olyan eset soha sem következik be, amikor jóakaró, segíteni kész gondolatáramokat ne tudnánk útnak indítani. Aki ezt tudja, nem kételkedik ezen lehetőségen, de még az eredményéről is meg van győződve, bárha a gondolat eredménye a fizikai síkon nem mindig közvetlenül tapasztalható.

A teozófiai tanok követőit csakis a jóságos, meg nem zavarható víg kedély, a veszélyek közepette való bátorság, mindenki iránt való rokonszenv és mindenkin való készséges segítség jellemezze, de semmi más külsőség. Víg kedélye dacára azonban olyan, aki az életet nagyon is komolyan veszi, olyan aki nagyon jól tudja, hogy mindenki előtt nagy munka van és kár az időt fecsérelni. Felismeri, hogy szükséges kellék a feltétlen önuralom, mert csak így használhat embertársainak, csak így segíthet, ha alkalom kínálkozik. Inkább a magasabb, magasztosabb, nemesebb gondolatokhoz vonzódik, mint az alacsonyhoz, a rosszhoz vagy a nemtelenhez; türelmessége mindenki iránt tökéletes, mert ő mindenben csak a jót, az istenit látja. Ő inkább mindent a optimisztikus szempontból, mintsem a rossz, pesszimisztikus szempontból fog venni, inkább reményteljes, mint kétséges, mert ismeri a dolgok valódi alapját, hogy a rossz mindenben szükséges és hogy az csak időleges része, mivel a végcél csakis a jó érheti el.

Ennél fogva mindig mindenben csak a jót keresi, hogy ezt erősíthesse; mindig figyeli a fejlődés magas törvényeit, hogy ő is hozzá tudja magát alkalmazni és erősíthesse, gyarapíthassa az ő kicsi erejének forrásával. Ezen törekvésében, hogy mindig segíteni kész és nem akadályozni a felfelé való törekvést, az ő kicsi körében valóságos természeti erők áldásos osztogatója lesz; legyen az bár még alsóbb rendű, kicsiny, mégis közreműködik az isteni munkán, amelynél az emberre nézve nem lehet magasabb rang vagy kitüntetés.

FÜGGELÉK. TEOZÓFIAI IRODALOM.

A terjedelmes teozófiai irodalomból itt csak azok a művek vannak elősorolva, amelyek leginkább nyújthatnak felvilágosítást. Német kiadásukban azért jegyzem föl e nagyobbára angol nyelven megjelent könyveket, mert az angol nyelvet nálunk csak kevesen bírják. Kívánatos, hogy e műveket, amelyek nagyobbrészt már az összes kultúrnyelvekre le vannak fordítva, magyarra is lefordítsák.

Az alább következő teozófiai művek tanulmányozása előtt kezdő olvasmányul ajánlható *R.W. Trine*, a híres amerikai idealistának »*In Tune with the Infinite*« című könyve, amely épp most jelent meg az »*Athenaeum*« kiadásában magyar nyelven ilyen cím alatt: »*Harmónia a mindenséggel*«.

I.

Besant: *Der Mensch und seine Körper*
Besant: *Die sieben Prinzipien*
Besant: *Reinkarnation*
Besant: *Uralte Weisheit*
Chatterji: *Geheimphilosophie*
Judge: *Meer der Theosophie*
Hartmann: *Populäre Vorträge*, két kötet
Weber: *Bewusstseinsreiche im Weltall*
Rudolph: *Religion der Zukunft*
Vivekananda: *Karma-Yoga*
Hartmann: *Magie*
Weber: *Theosophischer Wegweiser* (havi folyóirat)

II.

Blavatsky: *Schlüssel zur Theosophie*
Hartmann: *Karma*
Hartmann: *Mysterien, Symbole*
Hartmann: *Denkwürdige Erinnerungen*
Hartmann: *Unter den Adepten*
Vivekananda: *Praktischer Vedänta*
Leadbeater: *Astralebene*
Leadbeater: *Devachanebene*
Subba Row: *Philosophie der Bhagavad-Gita*
Besant: *Esoterisches Christenthum*

III.

Besant: *Im Vorhof*
Besant: *Karma*
Blavatsky: *Stimme der Stille*
Collins: *Licht auf den Weg*
Hartmann: *Bhagavad-Gita*
Hartmann: *Geheimlehre in der christl. Religion*
Hartmann: *Jehoschua*
Hartmann: *Lotusblüthen*, folyóirat, 16 kötet ä kor. 6'
Sankaracharya: *Palladium der Weisheit*
Sankaracharya: *Atma-Bodha*
Sankaracharya: *Tattwa-Bodha*
Blavatsky: *Geheimlehre (Secret Doctrine)*.

Mint kiváló haviszemle ajánlható: *Theosophischer Wegweiser*. Megrendelhető: Expedition des Teozófiai folyóiratok.

»*Theosophischen Wegweisers*«, in Leipzig, Blumengasse 12.

Angolul olvasóknak ajánlható:

Theosophical Review. Megrendelhető: Theosophical Publishing Society-nál Londonban, New Bond-Street 161.

